

“โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยกับ ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง”

โดย

นางสาวทิพจุฑา รวยยอด

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ หลักการและเหตุผล	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๒
๑.๓ เป้าหมายโครงการ	๒
๑.๔ ขอบเขตการดำเนินงาน	๒
๑.๕ วิธีการดำเนินงานและกิจกรรมหลัก	๓
๑.๖ แผนการดำเนินงาน	๔
บทที่ ๒ การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา	๕
บทที่ ๓ แนวคิดและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประเทศ/เมืองเศรษฐกิจนำร่องของภูมิภาคตะวันออกกลาง	๑๗
บทที่ ๔ ข้อมูลประเทศ	๒๙
๔.๑ ประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์	๒๙
๔.๒ ประเทศอิหร่าน	๓๓
บทที่ ๕ การวิเคราะห์คัดเลือกอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในประเทศนำร่อง	๓๗
บทที่ ๖ การระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง	๔๕
บทที่ ๗ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป/ กระทบกับประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์และอิหร่าน	๔๘

บทที่ ๑ บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ กระทรวงอุตสาหกรรมโดยคณะกรรมการกำกับดูแลงานด้านต่างประเทศ ได้เห็นชอบต่อยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมกับต่างประเทศ และความร่วมมือระหว่างประเทศของกระทรวงอุตสาหกรรม ภายใต้วิสัยทัศน์ “อุตสาหกรรมไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม” ในส่วนยุทธศาสตร์ที่ ๒ การใช้ความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงภาคอุตสาหกรรมไทยกับต่างประเทศ

๑.๒ ภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นดินแดนที่ตั้งอยู่ระหว่างทวีปยุโรป เอเชีย และแอฟริกา ครอบคลุมอาณาบริเวณกว้างขวางตั้งแต่ภาคเหนือของทวีปแอฟริกา ชายฝั่งตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน หรือที่เรียกว่า พระจันทร์เสี้ยวอันอุดมสมบูรณ์ (Fertile Crescent) และบริเวณคาบสมุทรอาระเบีย รวมถึงดินแดนรอบอ่าวเปอร์เซีย จึงมีความโดดเด่นทั้งที่ตั้งเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญในการเดินทางติดต่อค้าขายระหว่างตะวันตกกับตะวันออก และเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่า คือ น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นและสำคัญในระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงเป็นโอกาสที่ไทยจะสร้างความร่วมมือกับภูมิภาคตะวันออกกลางในสาขาที่ไทยมีศักยภาพ ทั้งนี้ โครงสร้างและระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมทั้งกฎหมายกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การค้า และการลงทุน รวมถึงการเมือง สังคมและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างและหลากหลายในแต่ละพื้นที่ ในการนี้ กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านเศรษฐกิจ นโยบายระหว่างประเทศ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการค้าการลงทุน การคัดเลือกประเทศนำร่องของภูมิภาคตะวันออกกลาง กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพในประเทศนำร่อง รวมถึงการระดมความเห็นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการส่งเสริมการเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมที่เหมาะสมต่อภาคอุตสาหกรรมของไทยต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อศึกษานโยบายระหว่างประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลต่อการพัฒนาของไทย พร้อมศึกษาและเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จากนโยบายในการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้และไทย

๒.๒ เพื่อศึกษาประเทศหรือเมืองเศรษฐกิจหลักของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีศักยภาพและสามารถสร้างความเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมของไทย

๒.๓ เพื่อศึกษาเชิงลึกในอุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์เป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยและประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

๒.๔ เพื่อจัดทำข้อมูลเชิงลึกด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ กฎระเบียบ นโยบายด้านเศรษฐกิจ รวมถึงโอกาสด้านการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

๒.๕ เพื่อเสนอกลยุทธ์และแนวทางการเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ในสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ได้รับคัดเลือก

๓. เป้าหมาย

๓.๑ กลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ในประเทศหรือเมืองเศรษฐกิจนำร่องอย่างน้อย ๑-๒ แห่ง

๓.๒ อุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์เป้าหมายของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ในการพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยและประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

๓.๓ ข้อมูลเชิงลึกด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ กฎระเบียบ นโยบายด้านเศรษฐกิจ รวมถึงโอกาสด้านการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้กับไทย

๓.๔ ข้อเสนอแนะการแสวงหาประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

๔. ขอบเขตการดำเนินงาน

๔.๑ ศึกษา นโยบายระหว่างประเทศของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลต่อการพัฒนาของไทย พร้อมศึกษาและเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จากนโยบายในการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้กับไทย

๔.๒ ศึกษา วิเคราะห์ในเชิงลึกถึงนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การค้าและการลงทุนของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ในระดับมหภาคจนถึงระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับไทย

๔.๓ ศึกษาและวิเคราะห์ประเทศหรือเมืองเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมไทย เพื่อคัดเลือกประเทศหรือเมืองเศรษฐกิจนำร่องด้วยเกณฑ์ที่มีความเหมาะสม

๔.๔ ศึกษา วิเคราะห์ในเชิงลึกถึงข้อมูลด้านทรัพยากร วัตถุดิบ ระบบขนส่งและโลจิสติกส์ รวมถึงกฎระเบียบ อุปสรรค โอกาสทางการค้าและการลงทุน ในประเทศหรือเมืองเศรษฐกิจนำร่องดังกล่าว

๔.๕ ศึกษา วิเคราะห์ในเชิงลึกเพื่อกำหนดอุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์เป้าหมายในประเทศหรือเมืองเศรษฐกิจนาร่องในการพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยและประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ และระบบขนส่งและโลจิสติกส์ระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้ทฤษฎีและเกณฑ์คัดเลือกที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนกำหนดแนวทางการพัฒนาความร่วมมือที่สามารถนำไปดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๖ ศึกษา วิเคราะห์เพื่อจัดทำกลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนาความเชื่อมโยงของภาคอุตสาหกรรมระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการลงทุนระหว่างไทยและภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

๕. วิธีการดำเนินงานและกิจกรรมหลัก

๕.๑ กำหนดกรอบแนวคิด วิธีการวิเคราะห์ รวมทั้งเกณฑ์ในการคัดเลือกประเทศ/เมือง/อุตสาหกรรม/ผลิตภัณฑ์เป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยและประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

๕.๒ ศึกษา รวบรวมข้อมูลทั้งทุติยภูมิและปฐมภูมิจากเอกสาร และรายงานการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

๕.๓ ศึกษา วิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยและประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ จัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus group) กลุ่มเป้าหมายในประเทศไทยในสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกลยุทธ์ดังกล่าว และนำมาปรับปรุงเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๕.๔ เผยแพร่ผลการศึกษาตามช่องทางที่เหมาะสม

๖. แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม/เดือนที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙
๑. กำหนดแนวทาง/วิธีการศึกษา/ทบทวน การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น/ แนวทางการรวบรวมข้อมูล									
๒. ศึกษาข้อมูลทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ แนวทางการคัดเลือกประเทศเป้าหมาย โดย เครื่องมือที่เหมาะสม									
๓. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใน หน่วยงานต่าง ๆ									
๔. ศึกษาและวิเคราะห์ประเทศหรือเมือง เศรษฐกิจที่มีศักยภาพของภูมิภาคตะวันออก กลาง เพื่อพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มี ศักยภาพของไทยและประเทศในภูมิภาค ตะวันออกกลาง									
๕. ศึกษา วิเคราะห์นโยบาย โอกาส อุปสรรคใน การค้าและการลงทุนระหว่างไทยและประเทศนำ ร่องของภูมิภาคตะวันออกกลาง									
๖. การประชุมระดมความคิดเห็น (Focus group)									
๗. ศึกษาและวิเคราะห์อุตสาหกรรมหรือ ผลิตภัณฑ์เป้าหมายที่มีศักยภาพในประเทศหรือ เมืองเศรษฐกิจนำร่องจากการคัดเลือก									
๘. ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำกลยุทธ์การพัฒนา ความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทย และประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง พร้อมทั้ง แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพของไทย									
๙. จัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา									

บทที่ ๒ การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดด้านนโยบายระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการศึกษากลยุทธ์ฯ ได้แก่ นโยบายด้านการต่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศ นโยบายต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์ และนโยบาย S-Curve กระทรวงอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและนวัตกรรมในการผลิต เพื่อพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยและประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียง

๑. กระทรวงการต่างประเทศ

นโยบายด้านการต่างประเทศ เป็นแนวทางการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เพื่อผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศให้สามารถศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการดำเนินงานเชิงรุกในการสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นต่อศักยภาพและเศรษฐกิจของไทย และการส่งเสริมการค้าการลงทุนกับต่างประเทศ ดังนั้น การดำเนินนโยบายต่างประเทศจึงมีความสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ ๑) การรักษาเอกราชและความมั่นคง นโยบายต่างประเทศของแต่ละประเทศจะมีลักษณะด้านการขยายตัวของประเทศอื่น ๆ ที่เห็นว่าเป็นภัยอันตรายต่อเอกราชและความมั่นคงของประเทศตน ๒) การแสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีความสำคัญควบคู่กับผลประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ได้แก่ ๑) การประชุมตามกรอบความร่วมมือในภูมิภาค และอนุภูมิภาคต่าง ๆ ๒) โครงการแสวงหาตลาดและโอกาสในการลงทุน ๓) การจัดทำความตกลงเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน ๔) โครงการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และ ๕) โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น ความมั่นคง ด้านอาหาร และพลังงาน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของประเทศชาติและความเจริญมั่นคงร่วมกันของภูมิภาคและประชาคมระหว่างประเทศ

แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคตะวันออกเฉียงและแอฟริกาเหนือ (2560 – 2564)

ภูมิภาคตะวันออกเฉียงและแอฟริกาเหนือครอบคลุมพื้นที่ประเทศต่าง ๆ ได้แก่ อิสราเอล จอร์แดน ปาเลสไตน์ มอริเตเนีย อิรัก ซีเรีย เยเมน บาห์เรน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โอมาน กาตาร์ คูเวต ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ออกจากกัน แต่มีความคล้ายคลึงกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเชื่อมต่อ ๓ ทวีป ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา และยุโรป จึงเป็นโอกาสในการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ Gulf Cooperation Council : GCC ซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่และกำลังซุ่มสูง

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

- ๑) ส่งเสริมความเป็นพันธมิตรทางการเมืองและเศรษฐกิจ
  - ๒) สร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในภูมิภาค
  - ๓) รักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน รวมถึงปกป้องผลประโยชน์ของไทยในภูมิภาคในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากร/ตลาดที่สำคัญและมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา
- กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ
- ๑) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจของทั้งสองฝ่าย
  - ๒) การใช้ประโยชน์จากกลไกทวิภาคีกับประเทศเป้าหมาย
  - ๓) การจัดทำความตกลงทางเศรษฐกิจ
  - ๔) การสร้างความเชื่อมั่นต่อมาตรฐานฮาลาลของไทยกับสถาบันในภูมิภาค

๕) การส่งเสริมและพัฒนาฝีมือแรงงาน และส่งเสริมให้แรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานฝีมือ รวมทั้งส่งเสริมให้มีสัญญาว่าจ้างที่มีมาตรฐาน

นโยบายการพัฒนาความร่วมมือกับกลุ่มประเทศ GCC

The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf: CCASG หรือที่รู้จักอีกชื่อหนึ่งว่า Gulf Cooperation Council: GCC ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ๒๑ เดือนร่อฎับ ฮ.ศ. ๑๔๐๑ (ตรงกับวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๑๙๘๑) ตามกฎบัตร GCC ซึ่งลงนามในที่ประชุมระดับประมุขประเทศผู้ก่อตั้ง ๖ ประเทศ ที่กรุงอาบูดาบี สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สมาชิกก่อตั้ง ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (ยูเออี) กาตาร์ และบาห์เรน

วัตถุประสงค์หลักของ GCC คือ กระชับและสร้างความเป็นเอกภาพ (Unity) ระหว่างสมาชิกในทุก ๆ ด้านของความร่วมมือ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนชาติสมาชิกอาหรับ ด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในศาสนาอิสลาม ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมโดยลำดับ ในขณะที่เดียวกันที่ GCC สามารถจัดการกับความท้าทายด้านความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างเป็นเอกภาพ GCC จึงมีขอบข่ายความร่วมมือหลากหลายด้านครอบคลุมภาคเศรษฐกิจ การเงิน การค้า ศุลกากร การสื่อสาร การศึกษา และวัฒนธรรม ภาควิทยาศาสตร์และสาธารณสุข งานสารสนเทศและการท่องเที่ยว นิติบัญญัติและงานบริหาร รวมถึงกระตุ้นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ เกษตรกรรม ทรัพยากรน้ำ และการปศุสัตว์

บทบาทของไทยต่อ GCC มีรายละเอียดดังนี้

๑) ด้านเศรษฐกิจ : ประเทศไทยและกลุ่มประเทศ GCC มีความสัมพันธ์ที่ดีทางเศรษฐกิจ และมีแนวโน้มขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการซื้อขายเชื่อเพลิงพลังงานระหว่างกัน โดยเฉพาะสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โอมาน และซาอุดีอาระเบีย นอกจากนี้ กลุ่มประเทศ GCC ยังให้ความสำคัญกับแรงงานไทย โดยให้การสนับสนุนแรงงานกึ่งฝีมือและมีฝีมือของไทยเข้าไปทำงานในตลาดแรงงานกลุ่มประเทศ GCC อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ไทยให้ความสนใจลงทุนใน GCC มากขึ้น เนื่องจาก GCC เป็นตลาดเศรษฐกิจเกิดใหม่ (Emerging Market) ที่มีแนวโน้มมีกำลังซื้อสูง

๒) ด้านการท่องเที่ยว : ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศ GCC โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบของการเข้ามารับการรักษาพยาบาลในไทย (Medical Tourism) ที่มีค่าใช้จ่ายไม่สูงแต่มีคุณภาพดี ซึ่งเป็นเส้นทางความร่วมมือที่ทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลกลุ่มประเทศ GCC ให้ความสนใจผลักดันเป็นนโยบายความร่วมมือด้านสาธารณสุขที่เป็นรูปธรรม

๓) ด้านอื่น ๆ : นอกจากทุนการศึกษาที่ประเทศ GCC บางประเทศ เช่น ซาอุดีอาระเบีย คูเวต และบาห์เรน ซึ่งให้กับนักศึกษาไทยมุสลิมไปเรียนต่อทุกๆ ปีแล้ว ความร่วมมือด้านอื่นๆ ยังมีไม่มากนัก ดังนั้น ไทยกับกลุ่มประเทศ GCC อาจร่วมมือกันในด้านต่างๆ เพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย อาทิ ด้านความมั่นคง อาจมีการแลกเปลี่ยนข่าวกรองระหว่างกันเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย ความร่วมมือด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ของไทยนับถือศาสนาอิสลามนิกายสุหนี่เช่นเดียวกับประชากรส่วนใหญ่ใน GCC ปัจจุบันประเทศ GCC ได้ให้การสนับสนุนชุมชนไทยมุสลิมอยู่แล้วทั้งในด้านการก่อสร้างอาคารโรงเรียน มัสยิด และกิจกรรมทางศาสนาอื่น

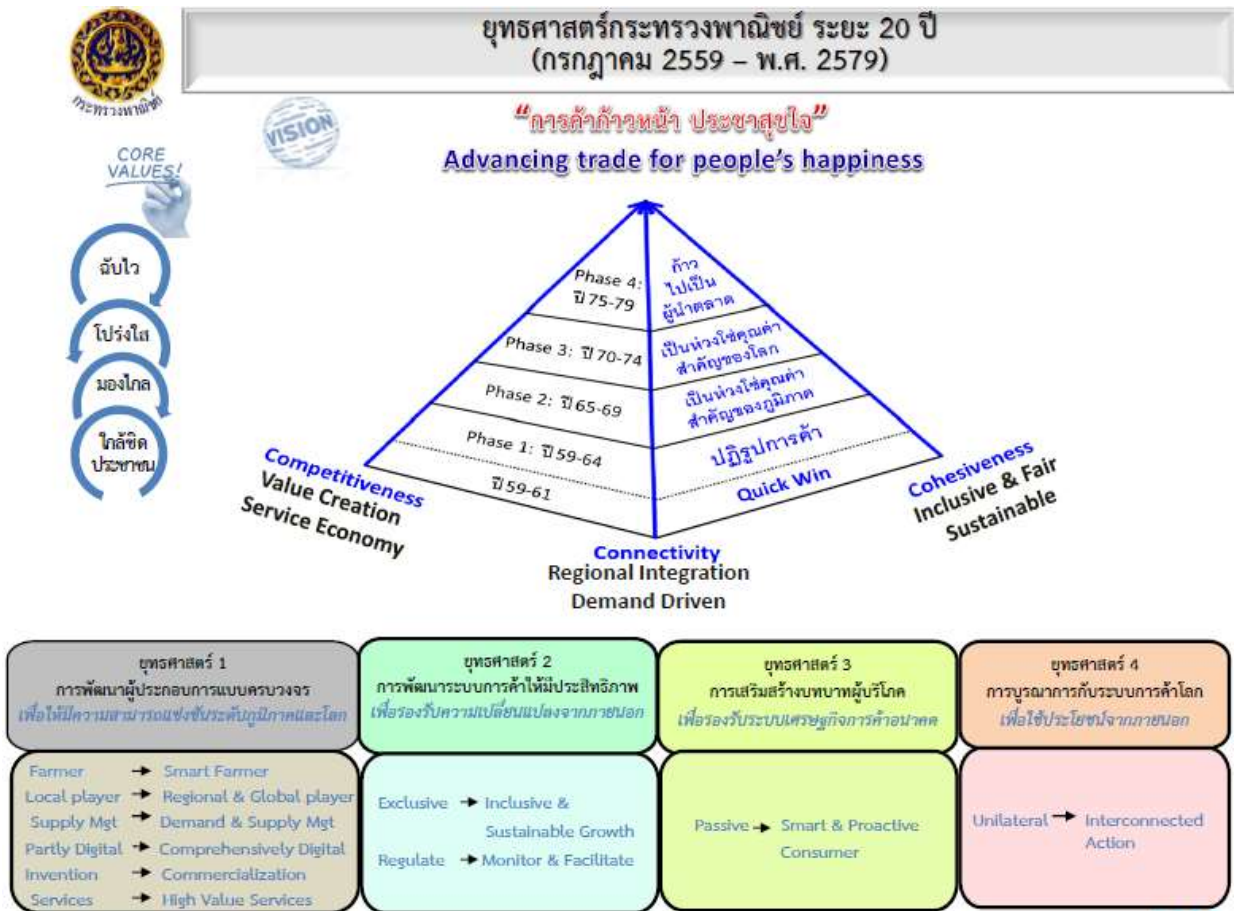
ความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ

ECO เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลระหว่างประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงและเอเชียกลาง ก่อตั้งขึ้นในปี ๑๙๘๕ แทนที่องค์การเพื่อความร่วมมือด้านการพัฒนาในภูมิภาค (Organization of Regional Cooperation for Development: RCD) สมาชิกก่อตั้ง ECO คือ อิหร่าน ปากีสถาน และตุรกี ในปี ๑๙๙๒ ECO ได้เปิดรับสมาชิกเพิ่มอีก ๗ ประเทศ ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๐ ประเทศประกอบด้วย อัฟกานิสถาน อาเซอร์ไบจาน อิหร่าน คาซัคสถาน คีร์กีซ ปากีสถาน ตุรกี ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน และอุซเบกิสถาน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การพัฒนา ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก รวมไปถึงกระชับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความชำนาญเฉพาะด้านที่เกิดเป็นประโยชน์ร่วมกันของ ECO

บทบาทของไทยต่อ ECO มีรายละเอียดดังนี้

ประเทศไทยและองค์การ ECO ยังไม่มีความร่วมมือโดยตรง แต่มีความร่วมมือในกรอบ ECO-ASEAN โดยเริ่มร่วมมือกันตั้งแต่ครั้งการประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ ECO-ASEAN ครั้งที่ ๑ (The 1st ASEAN-ECO Foreign Ministers Meeting) เมื่อ ๒๘ กันยายน ๑๙๙๕ ที่นครนิวยอร์ก โดยแสวงหาความร่วมมือระหว่างองค์การระหว่างประเทศทั้งสองในด้านการค้า การลงทุน การขนส่งและโทรคมนาคม กิจการพลังงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยได้มีการประชุมกรอบ ECO-ASEAN มาโดยตลอด ทั้งนี้ ASEAN และ ECO ได้ขยายกรอบความร่วมมือให้กว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รวมไปถึงการพิจารณาลู่ทางพัฒนา Inter-regional Connectivity โดยล่าสุด กรอบความร่วมมือ ECO-ASEAN ได้มีการประชุมระดับรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๒ (The ๑๒th ASEAN-ECO Joint Ministerial Meeting) ในระหว่างวันที่ ๒๔-๒๕ กันยายน ๒๐๑๒ ที่นครนิวยอร์ก โดยมีเลขานุการของ ASEAN และ ECO เข้าร่วม เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองภูมิภาค ให้มีความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างประเทศสมาชิกและมีกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบของหุ้นส่วน ECO-ASEAN partnership มากยิ่งขึ้น

๒. กระทรวงพาณิชย์

ภาพที่ ๑ : ยุทธศาสตร์กระทรวงพาณิชย์ ระยะ ๒๐ ปี

กระทรวงพาณิชย์ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าของประเทศไทยมีความสำคัญในการกำหนดทิศทางนโยบายและขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจการค้าของประเทศไทยให้เข้มแข็ง สามารถใช้ประโยชน์จากความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจภูมิภาคและโลกในอนาคต ช่วยให้เศรษฐกิจไทยก้าวพ้นจากภาวะกับดักรายได้ปานกลาง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเป็นประเทศไทย ๔.๐ โดยแบ่งเป็น ๔ ระยะ ในช่วง ๒๐ ปี ข้างหน้าดังนี้

ระยะที่ ๑ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๔ ปฏิรูปการค้า เน้นปรับกฎหมาย วางระบบการค้า

ระยะที่ ๒ ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๙ เป็นห่วงโซ่คุณค่าสำคัญของภูมิภาค เน้นพัฒนาผู้ประกอบการให้ สามารถเป็นผู้ค้าตลาดภูมิภาค

ระยะที่ ๓ ปี ๒๕๗๐-๒๕๗๔ เป็นห่วงโซ่คุณค่าสำคัญของโลก เน้นยกระดับความสามารถของ ผู้ประกอบการไทยให้เป็นผู้ค้าสำคัญในตลาดโลก

ระยะที่ ๔ ปี ๒๕๗๕-๒๕๗๙ ก้าวไปเป็นผู้ค้าในตลาดโลก เน้นสร้างศักยภาพของประเทศให้สามารถ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยเป็นผู้ค้าหลักของโลก

เป้าหมายในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าไทย (Strategic Framework) แบ่งเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑) สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจการค้าของประเทศไทย ด้วยการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน (Competitiveness) โดยมุ่งส่งเสริมการสร้างมูลค่า (Value Creation) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนจากการผลิตและขาย ส่งมอบตามคำสั่งซื้อ เป็นการสร้างรูปแบบดีไซน์ของตนเอง สร้างแบรนด์และตลาดของตนเอง

๒) สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจการค้าของประเทศ ด้วยการผลักดันความเชื่อมโยงกับโลก (Connectivity) โดยมุ่งบูรณาการกับภูมิภาค (Regional Integration) เพื่อใช้ประโยชน์จากการประสานเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคทำให้เศรษฐกิจการค้าการลงทุนระหว่างกันมีความคล่องตัว

จากภาพที่ ๑ พบว่า ยุทธศาสตร์กระทรวงพาณิชย์ ระยะ ๒๐ ปี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ ๒ และมีความเชื่อมโยงกับโครงการศึกษากลยุทธ์ฯ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบูรณาการกับระบบการค้าโลก (จาก Unilateral Actions สู่ Interconnected Actions) เนื่องจากไทยเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจขนาดปานกลาง และมีข้อจำกัดในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยการบริโภคและการลงทุนในประเทศแต่เพียงลำพัง จำเป็นต้องอาศัยการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยการค้าระหว่างประเทศ ทั้งการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านและการค้ากับประเทศในภูมิภาคอื่น โดยในภูมิภาคอาเซียนและเพื่อนบ้านจะเน้นการสร้างมาตรฐานร่วม เชื่อมโยงระบบขนส่ง และพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ในขณะที่ภูมิภาคอื่น (รวมถึงภูมิภาคตะวันออกกลาง) จะเน้นการใช้ประโยชน์จากกลไกความร่วมมือทั้งระดับพหุภาคี ภูมิภาค และทวิภาคี สร้างการรับรู้ และการยอมรับในสินค้าและบริการของไทยในเวทีโลก เพื่อพัฒนาไทยเป็นห่วงโซ่คุณค่าที่สำคัญในภูมิภาคและโลก

๓) สร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการค้าของประเทศ ด้วยการสร้างแรงยึดเหนี่ยวในระบบ เศรษฐกิจการค้าของประเทศ (Cohesiveness)

กรอบการเจรจาความตกลงการค้าเสรี ASEAN-GCC

อาเซียนมีจุดมุ่งหมายที่จะกระชับความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศต่างๆ ในทุกภูมิภาค เพื่อขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในตลาดใหม่ๆ ลดการพึ่งพาทลาดในประเทศคู่ค้าหลัก ซึ่งแม้ว่าปัจจุบันมูลค่าการค้าจะมีมูลค่าไม่มากนักแต่ก็เป็นตลาดที่มีศักยภาพ โดยอาเซียนได้เจรจาเขตการค้าเสรีกับกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับ หรือกลุ่มจีซีซี (Gulf Cooperation Council – GCC) โดยไทยมีความสัมพันธ์กับ GCC ในระดับพหุภาคีผ่านกรอบความร่วมมือระหว่าง ASEAN-GCC โดย ASEAN และ GCC เริ่มความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการจากการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศตั้งแต่ปี ๑๙๙๐ ที่ประเทศโอมาน และได้พัฒนาความสัมพันธ์มาโดยตลอด ทั้งในเรื่องการค้า การลงทุน และความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งการเยือนบาห์เรนอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีไทย เมื่อ ๑๓-๑๕ พฤษภาคม ๒๐๑๒ ได้เน้นย้ำถึงการพัฒนาความร่วมมือในกรอบ ASEAN-GCC จากการที่ ASEAN จะพัฒนาเป็น ASEAN-Community ในปี ๒๐๑๕ รวมถึงได้มีการพบปะหารือกันอย่างเป็นทางการรวมทั้งสิ้น ๒ ครั้ง และได้มีการลงนามร่วมรับแผนปฏิบัติการระยะ ๒ ปี (ASEAN-GCC Two-Year Action Plan ๒๕๕๓-๕๕) ซึ่งระบุถึงความต้องการที่จะให้มีความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ ๑ : มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกกลางในกลุ่ม GCC ประกอบด้วย ซาอุดีอาระเบีย คูเวต โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (ยูเออี) กาตาร์ และบาห์เรน

มูลค่าการค้าไทย-กลุ่ม GCC (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)			
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐ (ม.ค.-พ.ย.)
ไทยส่งออกไป GCC	๖,๙๐๖	๕,๙๗๕	๕,๓๔๘
ไทยนำเข้าจาก GCC	๑๖,๖๐๔	๑๒,๘๙๐	๑๕,๗๘๓
มูลค่าการค้ารวม	๒๓,๕๑๐	๑๘,๘๖๕	๒๑,๑๓๑
ดุลการค้า	-๙,๖๙๘	-๖,๙๑๕	-๑๐,๔๓๕

๓. กระทรวงอุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ (ฉบับทบทวน)

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น จำเป็นต้องผลักดันให้ภาคการผลิตมีความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นฐานของประเทศ โดยการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้จะก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าและมาตรฐาน รวมถึงพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ในเวทีโลก ซึ่งสามารถทำได้โดยการพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ทั้งในด้านกฎหมายและกฎระเบียบ การอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการ การรวมกลุ่มคลัสเตอร์ และการบูรณาการนโยบาย/แผนงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเอื้อให้เกิดการลงทุนและลดอุปสรรคในธุรกิจอุตสาหกรรม นอกจากนี้ การส่งเสริมสถานประกอบการที่เป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจะอาศัยการกำกับดูแลอย่างทั่วถึง การถ่ายทอดองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อน

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างศักยภาพของภาคอุตสาหกรรมให้เติบโตและเข้มแข็ง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นฐานของประเทศและอุตสาหกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต โดยเน้นงานวิจัย การต่อยอดงานวิจัยและพัฒนา การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มผลิตภาพและพัฒนามาตรฐาน ให้ภาคอุตสาหกรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า มีความสามารถในการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อสนับสนุน สร้างโอกาส และลดอุปสรรค ในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับภาคอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมให้พัฒนาสู่ความยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาสมรรถนะองค์กรเพื่อให้บริการอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาระบบและความสามารถของบุคลากรในการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ และประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ยุทธศาสตร์การพัฒนากอุตสาหกรรมไทย ๔.๐ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)

กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนากอุตสาหกรรมไทย ในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า ตามกรอบการพัฒนาประเทศไทย ๔.๐ จากการพิจารณาผลการพัฒนากอุตสาหกรรมในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบว่าการเติบโตของ GDP ภาคอุตสาหกรรมเฉลี่ยอยู่ที่เพียงร้อยละ ๓ ต่อปี การลงทุนเติบโตเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒ ต่อปี มูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรมขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๔ ต่อปี และผลิตภาพรวม (TFP) ภาคอุตสาหกรรม เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๐.๗ ต่อปี ซึ่งถือว่ายังอยู่ในระดับต่ำ และยังไม่มากพอที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศรายได้สูงภายในปี ๒๕๗๙ ได้ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และจากการพิจารณาเป้าหมาย ทั้งนี้ การพัฒนาในระดับประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้กำหนดเป้าหมายให้ภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔.๕ ต่อปี มีการขยายตัวของการลงทุนภาครัฐและเอกชนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ และ ๗.๕ ต่อปี ตามลำดับ มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าและปริมาณ การส่งออกเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔ และผลิตภาพการผลิตของปัจจัยการผลิตโดยรวมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๕ ต่อปี

โดยกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ฯ จะมุ่งเน้น ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายที่เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต ตามที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว (First S-Curve and New S-Curve) โดยจำแนกเป็น ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ : ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมาย

(๑) กลุ่มเกษตรแปรรูป อาหาร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมชีวภาพ (๒) กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น อุตสาหกรรมยาและสมุนไพร อุปกรณ์การแพทย์ และบริการทางการแพทย์ (๓) กลุ่มเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม อุปกรณ์อัจฉริยะ และหุ่นยนต์ เช่น อุตสาหกรรม ยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์โทรคมนาคม หุ่นยนต์ อากาศยานและชิ้นส่วน (๔) กลุ่มดิจิทัล เช่น เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อ อุปกรณ์ ปัญญาประดิษฐ์ ธุรกิจพัฒนาและ ให้บริการซอฟต์แวร์ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ Data Center Cloud Computing (๕) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น ท่องเที่ยว อุตสาหกรรม แฟชั่น (สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม รองเท้าเครื่องหนัง อัญมณีและเครื่องประดับ) อุตสาหกรรมไลฟ์สไตล์ (เฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารและในครัว ของเล่น แก้วและ กระจก เซรามิก) อุตสาหกรรมสื่อสร้างสรรค์และแอนิเมชัน ภาพยนตร์ การพิมพ์ สิ่งพิมพ์) นอกจากกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายข้างต้นแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมสนับสนุน เพื่อรองรับการเติบโตของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น ปิโตรเคมีและพลาสติก เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมพลังงาน เหล็กและโลหการบรรจุภัณฑ์ เครื่องจักรกล แม่พิมพ์ เหมืองแร่ เป็นต้น ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมระยะ ๒๐ ปีนั้น จะดำเนินการปฏิรูปอุตสาหกรรมในกลุ่มที่ ๑ ๒ ๓ และ ๔ ต่อยอดสู่อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) และอุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve) รวมทั้งปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมในกลุ่มที่ ๕ และกลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐานและ สนับสนุนไปเป็นอุตสาหกรรมรูปแบบใหม่ที่มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมากขึ้น โดยวางกรอบยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ ๑. การปฏิรูป

อุตสาหกรรม ๒. การปฏิรูปนิเวศอุตสาหกรรม และ ๓. การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมไทยกับเศรษฐกิจโลก ซึ่งมีรายละเอียดของยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ต่าง ๆ ดังภาพที่ ๓ และภาพที่ ๔ ตามลำดับ

ภาพที่ ๓ : กรอบยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมาย

Thailand 4.0		
ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3
ปฏิรูปภาคอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญา	ปฏิรูปนิเวศอุตสาหกรรมรองรับอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญา	เชื่อมโยงอุตสาหกรรมไทยกับเศรษฐกิจโลก
เป้าหมาย 1. เพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพการผลิตของอุตสาหกรรมกลุ่มเป้าหมาย 2. เพิ่มการใช้ยานยนต์ Digital เพื่อพัฒนาระบบการบริหารห่วงโซ่อุปทาน การผลิต และโซลูชันในกลุ่ม SMEs 3. เพิ่มจำนวนผู้ประกอบการฐานนวัตกรรม (Innovation Driven Enterprise: IDE) 4. ลดปริมาณของเสียและการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภาคอุตสาหกรรม 5. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมาย	เป้าหมาย 1. ปฏิรูปองค์กรภาครัฐเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย 2. เพิ่มมูลค่าการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายในทันทีเป้าหมาย 3. เพิ่มการลงทุน R&D ทั้งส่วนของภาครัฐและเอกชน 4. เพิ่มจำนวนบริษัทวิจัยในอุตสาหกรรมเป้าหมาย 5. เพิ่มจำนวนสิทธิบัตรจดทะเบียนต่อประชากร 6. เพิ่มจำนวนรางวัลคุณภาพในการรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย	เป้าหมาย 1. รูปแบบการผลิตของภาคอุตสาหกรรมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดโลก และปรับเปลี่ยนสู่ห่วงโซ่มูลค่าสูง 2. พัฒนารูปแบบและเพิ่มการใช้ดิจิทัลเพื่อการจัดการห่วงโซ่อุปทานและทำการตลาดระดับโลก 3. เพิ่มการลงทุนของผู้ประกอบการไทยไปอีกระดับประเทศเป้าหมาย และเพิ่มการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติในกลุ่มอุตสาหกรรมกลุ่มเป้าหมาย 4. เพิ่มการขยายตัวของอุตสาหกรรมกลุ่มเป้าหมายของไทยในต่างประเทศ
กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1: ยกระดับผลิตภาพ นวัตกรรมและนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 2: เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากและสิ่งมีชีวิตผู้ประกอบการ กลยุทธ์ที่ 3: ส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรม	กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1: ปฏิรูปองค์กรภาครัฐให้ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง กลยุทธ์ที่ 2: พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรม กลยุทธ์ที่ 3: พัฒนาศักยภาพ อีคิวของบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลง	กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1: ส่งเสริมอุตสาหกรรมไทยเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าของโลก กลยุทธ์ที่ 2: เชื่อมโยงการผลิตและการตลาดสู่สากลด้วยดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 3: ส่งเสริมการลงทุนขยายฐานการผลิตในและนอกประเทศ

ภาพที่ ๔ : กลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมาย

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมร่วมมือกับมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ภายใต้วิสัยทัศน์ “อุตสาหกรรมไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม” ประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การใช้ความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงภาคอุตสาหกรรมไทยกับต่างประเทศ ด้านยุทธศาสตร์ที่ ๒.๑ : การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมไทยเข้ากับ supply chain ระดับภูมิภาคและระดับโลก เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาโครงการนี้ ประกอบด้วยกลยุทธ์ และแผนงาน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ : การขยายหรือย้ายฐานการผลิตไปต่างประเทศ สำหรับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและมีความพร้อม

แผนงานที่ ๑ : การทำความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือสถาบันฯ รายอุตสาหกรรมของไทยกับหน่วยงาน counterpart ในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนั้น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึก โดยเฉพาะข้อมูลอุตสาหกรรมรายสาขาที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน เช่น ด้านตลาด ด้านกฎหมาย นโยบายภาครัฐ เป็นต้น

แผนงานที่ ๒ : ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนไทยกับต่างประเทศ สำหรับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและมีความพร้อม หน่วยงานและสถาบันควรสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในลักษณะ B to B เพื่อร่วมกันลงทุนขยายหรือย้ายฐานการผลิตทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงร่วมกันขยายการลงทุนไปยังประเทศที่สาม

กลยุทธ์ที่ ๒ : การเข้าไปเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา supply chain ระดับภูมิภาคหรือระดับโลก

แผนงานที่ ๑ : การสร้างความร่วมมือลักษณะให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศในอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพ ด้วยการเข้าไปพัฒนา supply chain ร่วมกัน

๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการศึกษากลยุทธ์ฯ

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน ๒ โครงการ ได้แก่ “ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศในตะวันออกกลาง” และ “ การจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี และการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้ากับกลุ่มประเทศ GCC” เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและดำเนินงานในโครงการนี้

๔.๑ โครงการวิจัย “ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศในตะวันออกกลาง”

การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างไทยกับตะวันออกกลาง และการประเมินผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี ชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ด้านภาษี คืออุปสรรคที่เกิดจากสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า เช่น มาตรฐานสินค้า กระบวนการทางศุลกากร การผูกขาดการนำเข้า ฯลฯ เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างไทยกับตะวันออกกลางไม่ขยายตัวเท่าที่ควร นอกเหนือจากปัจจัยนโยบายด้านภาษี

๔.๑.๑ การดำเนินงานสำคัญและพัฒนาการล่าสุด

กลุ่มประเทศ GCC เกิดจากการลงนามในที่ประชุมระดับประมุขประเทศ สมาชิกก่อตั้ง ๖ ประเทศ ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (ยูเออี) กาตาร์ และบาห์เรน แต่เดิมเป็นความร่วมมือที่เน้นมิติด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเป็นสำคัญ เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือของ GCC ในปัจจุบันได้เน้นมิติความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมเป็นลำดับ นับตั้งแต่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีเมื่อปี ๑๙๘๓ จนสามารถพัฒนาเป็นตลาดร่วม (Common Market) ได้เมื่อปี ๒๐๐๘ โดยปัจจุบัน GCC ได้จัดตั้งคณะมนตรีการเงิน (Monetary Council) ขึ้นเมื่อปี ๒๐๑๐ โดยมุ่งหมายที่จะจัดตั้งสหภาพการเงิน (Monetary Union) ที่มีธนาคารกลางอ่าวอาหรับ (Gulf Central Bank: GCB) และใช้สกุลเงินเดียว (Single Currency) ในอนาคต

กลุ่มประเทศ GCC เป็นกลุ่มประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ กำลังซื้อสูง และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสูง และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสูงจากการเป็นผู้ผลิตและส่งออกรายใหญ่ของโลก อีกทั้งมีความต้องการนำเข้าสินค้าที่ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง เช่น อาหารแปรรูป ข้าว สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และยานยนต์และส่วนประกอบ ดังนั้น ตลาดกลุ่ม GCC จึงเป็นตลาดที่มีศักยภาพและเป็นคู่ค้าที่ไทยควรให้ความสนใจในการเพิ่มระดับการค้าระหว่างกันผ่านการทำข้อตกลงทางการค้า อย่างไรก็ตาม ปัญหาทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าที่สำคัญของกลุ่มประเทศ GCC จะเกิดขึ้นจากพิธีการศุลกากรและมาตรฐานสินค้า โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหาร ซึ่งพิธีการศุลกากรของกลุ่มประเทศ GCC จะมีความยุ่งยากและซับซ้อนกว่ากลุ่มประเทศอื่น ๆ เว้นแต่บาห์เรนและยูเออี เนื่องจากการดำเนินงานหลายขั้นตอนและเอกสารหลายอย่างจึงใช้เวลา ๑-๒ สัปดาห์และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงถึง ๑๐๐ เหรียญสหรัฐฯ ต่อหนึ่งตราประทับ

นอกจากนี้ อุปสรรคด้านกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าของกลุ่มประเทศ GCC ยังมีผลกระทบต่อส่งออกสินค้าไปยังกลุ่มประเทศดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายตัวแทนการค้า (Trade Agency Law) ซึ่งบังคับให้ผู้นำเข้าต้องทำข้อตกลงกับตัวแทนการค้าที่ถือสัญชาติในประเทศนั้น ๆ โดยผู้แทนการค้าต้องเป็นผู้จำหน่ายสินค้านั้น ๆ แต่เพียงผู้เดียวในพื้นที่ที่กำหนด จึงก่อให้เกิดการผูกขาดในตลาดและผู้ส่งออกมีต้นทุนที่สูงขึ้นจากการจ่ายค่านายหน้าให้กับตัวแทนการค้า

๔.๑.๒ การจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี และการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้ากับกลุ่มประเทศ GCC

การศึกษาในเชิงปริมาณด้วยแบบจำลองการค้าโลก GTAP โดยพิจารณาปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งต้นทุนทางตรงและทางอ้อม (ต้นทุนทางตรงเป็นการคำนวณจากสัดส่วนค่าใช้จ่ายในด้านพิธีการศุลกากรและมาตรฐานสินค้า โดยอ้างอิงจากการสำรวจผู้ประกอบการไทย ๕๐ รายที่ทำการค้าส่งออกกับประเทศในกลุ่ม GCC ต้นทุนทางอ้อมพิจารณาจากเวลาที่ต้องใช้ในการผ่านพิธีการศุลกากรและผ่านสินค้าจากท่าเรือ โดยอ้างอิงจากการสำรวจภาคสนามเช่นกัน)

ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเสรีทางการค้าโดยการลดภาษีนำเข้าเพียงอย่างเดียวระหว่างไทยและกลุ่มประเทศตะวันออกกลางทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มประเทศทั้งสองเกิดขึ้นไม่มากเมื่อเทียบกับการจัดให้มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกควบคู่ไปด้วย โดยผลจากการจัดให้มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางต่อประเทศไทยมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการส่งออกและการค้าของไทยไปยังกลุ่มประเทศ GCC ซึ่งไทยจะได้ประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมาจากกลุ่มสินค้านานยนต์ อาหาร และอิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับ สำหรับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคมากที่สุด ได้แก่ ต้นทุนทางตรงให้กับสินค้ากลุ่มอัญมณีของประเทศไทย และต้นทุนทางอ้อมให้กับสินค้ากลุ่มอาหารของประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้ส่งออกไทยมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างตามประเภทสินค้าที่ส่งออกไปยังกลุ่มประเทศ GCC โดยสินค้าอุตสาหกรรมจะได้รับประโยชน์มากกว่าหากมีการแก้ไขปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นต้นทุนทางตรง ในขณะที่สินค้ากลุ่มเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมอาหารจะได้รับประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นต้นทุนทางอ้อม ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าควบคู่กับการลดภาษีในการจัดตั้งเขตการค้าเสรี

อุตสาหกรรมอาหารและเกษตร : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการศึกษา คือ การแก้ไขปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าด้วยการลดต้นทุนทางอ้อมของสินค้ากลุ่มอาหารและเกษตรผ่านการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มประเทศ GCC ยอมรับการรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลของประเทศไทย การเจรจาให้กลุ่มประเทศ GCC ใช้มาตรฐานสินค้ากลุ่มอาหารที่เป็นไปตามหลักสากล และกำหนดมาตรฐานในการตรวจสอบอย่างชัดเจน

๔.๒ โครงการศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารเพื่อรองรับการขยายตัวในตลาดใหม่ : ภูมิภาคแอฟริกาเหนือและตะวันออกกลาง

๔.๒.๑ ขนาดเศรษฐกิจและกำลังซื้อ

ประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุด คือ ๗๔๖ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙ ของภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ (MENA) อันดับ ๒ คือ ประเทศอิหร่าน มีขนาดเศรษฐกิจ ๔๑๙ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒ ของภูมิภาค MENA และอันดับ ๓ คือ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มีขนาดเศรษฐกิจ ๓๓๙ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗ ของภูมิภาค MENA โดยที่ตลาดที่มีกำลังซื้อสูงอยู่ในกลุ่มประเทศความร่วมมืออ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council : GCC) เป็นกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภูมิภาค เนื่องจากมีขนาดเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ ๔๘ ของภูมิภาค ส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชากร ปี ๒๕๕๗ มีค่าเฉลี่ยสูงถึง ๓๓,๑๔๒ เหรียญสหรัฐฯ โดยประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงสุด ได้แก่ กาตาร์ รองลงมา ได้แก่ คูเวต และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ตามลำดับ

๔.๒.๒ องค์ประกอบของเศรษฐกิจและแหล่งที่มาของรายได้

แหล่งที่มาของรายได้ของภูมิภาค MENA ส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ โดยในปี ๒๕๕๗ รายได้จากภาคอุตสาหกรรมคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ ๕๐.๖ มาจากการผลิตและจำหน่ายน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากน้ำมัน อาทิ ปิโตรเคมี เคมีภัณฑ์ รวมถึงพลาสติก โดยเฉพาะกลุ่ม GCC ที่มีน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นปัจจัยหลักในระบบเศรษฐกิจในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๕๐ สำหรับรายได้จากภาคบริการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๔.๖ ซึ่งมีบทบาทเพิ่มขึ้นตามลำดับ เนื่องจากนโยบายที่ลดการพึ่งพิงรายได้จากน้ำมัน อาทิ กลุ่มประเทศ GCC โดยเฉพาะเมืองคูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เป็นเมืองท่าปลอดภาษีที่มีศักยภาพ ในการกระจายสินค้าไปสู่ภูมิภาค มีการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อจับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้มั่งคั่ง รวมถึงความพยายามในการดำเนินมาตรการเพื่อให้คูไบเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค

๔.๒.๓ การค้าการลงทุน และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มประเทศ MENA เป็นยุทธศาสตร์การค้าที่สำคัญของโลก เนื่องจากที่ตั้งเป็นศูนย์กลางสามารถกระจายสินค้าไปสู่ภูมิภาคข้างเคียงได้ในระยะทางที่ได้เปรียบ อาทิ ยุโรป เอเชีย อเมริกา โดยมีนครคูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุน รวมถึงการกระจายสินค้าที่สำคัญในภูมิภาคตะวันออกกลาง สำหรับความตกลงที่โดดเด่นและมีผลในทางปฏิบัติแล้วในภูมิภาค ได้แก่ ความเป็นตลาดร่วม (common market) ของกลุ่มประเทศ GCC ซึ่งสามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ทั้งทางด้านทุน แรงงาน เทคโนโลยี รวมทั้งผู้ประกอบการได้โดยเสรี ซึ่งข้อดีของตลาดร่วมคือการยอมรับข้อกำหนด กฎระเบียบ รวมทั้งมาตรฐานสินค้าระหว่างกัน คือหากสินค้าที่ได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกใดสมาชิกหนึ่งแล้ว จะสามารถส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอื่นในกลุ่มได้ จึงเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาคนี้

๔.๒.๔ การคัดเลือกประเทศเพื่อศึกษาเชิงลึก

การศึกษานี้ใช้แนวคิดวิธีการเลือกประเทศ (Location mode) ด้วยการพิจารณาจากเกณฑ์ ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านปัจจัยการผลิต ด้านการเงินการธนาคาร และด้านการเมือง โดยมีผลสรุปแต่ละด้าน ดังนี้

- ด้านการตลาด : ตลาดขนาดใหญ่จัดอยู่ในกลุ่ม ๑ คือ ตุรกี ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน และอียิปต์ ซึ่งมีผลดีต่อต้นทุนการผลิตต่อหน่วยที่ต่ำลง และมูลค่าการค้า (นำเข้าและส่งออก) สามารถเชื่อมโยงถึงความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงนโยบายส่งเสริมการค้าการลงทุน และศักยภาพในการกระจายสินค้าไปสู่ภูมิภาคหรือตลาดโลกของประเทศนั้น ๆ ได้

- ด้านการผลิต : ประกอบด้วย ๓ ปัจจัย ๑) โครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งประเทศที่มีความพร้อมสูงสุดและจัดอยู่กลุ่มที่ ๑ ได้แก่ บาร์เรน กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ อิสราเอล คูเวต โอมาน ซาอุดีอาระเบีย และตุรกี ๒) เทคโนโลยี พื้นฐาน ซึ่งประเทศที่มีความพร้อมสูงสุดและจัดอยู่กลุ่มที่ ๑ ได้แก่ อิสราเอล กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ บาร์เรน คูเวต กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ๓) แรงงาน ซึ่งประเทศที่มีความพร้อมสูงสุดและจัดอยู่กลุ่มที่ ๑ ได้แก่ บาร์เรน กาตาร์ และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ อิสราเอล

- ด้านระบบการเงินและธนาคาร : กลุ่มที่ ๑ ได้แก่ อิสราเอล กาตาร์ และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย บาร์เรน และโอมาน

- ด้านการเมือง : ประเทศที่มีความเสี่ยงทางการเมืองในระดับต่ำ ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โอมาน และ กาตาร์ สำหรับประเทศที่มีความเสี่ยงทางการเมืองในระดับกลาง ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย และคูเวต

ผลการคัดเลือกประเทศที่เหมาะสมกับการพัฒนาเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคตะวันออกกลาง ๓ อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์ และซาอุดีอาระเบีย ตามลำดับ

บทที่ ๓ แนวคิดและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประเทศ/เมืองเศรษฐกิจนำร่องของภูมิภาคตะวันออกเฉียง

ผู้วิจัยใช้แนวคิดในการคัดเลือกประเทศจากการพิจารณาหลักเกณฑ์ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านเศรษฐกิจ (การค้า) ๒) ด้านการเมือง (การทูต/ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) และ ๓) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ของผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการคัดเลือกประเทศนำร่องที่เหมาะสมกับการพัฒนาความร่วมมือระหว่างไทยและประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียง

๑. ด้านเศรษฐกิจ : การค้าระหว่างประเทศ

จากการทบทวนเอกสารและวิเคราะห์กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงในบทที่ ๒ พบว่า กลุ่มประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงที่มีโอกาสพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพกับไทย คือสมาชิกประเทศในกลุ่ม GCC ซึ่งมีศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภูมิภาค เนื่องจากประเทศในกลุ่ม GCC มีมูลค่าการค้ากับไทยเป็นอันดับแรกของภูมิภาคตะวันออกเฉียง รายละเอียดดังตารางที่ ๒-๕

ตารางที่ ๒ : มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยและกลุ่มประเทศ GCC ระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

รายการ	๒๕๕๘ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	๒๕๕๙ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	๒๕๖๐(มค-พย) (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	ค่าเฉลี่ย (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)
ไทย - สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	๑๑,๒๓๓.๓๔	๘,๘๕๘.๙๒	๙,๕๕๓.๒๕	๙,๘๘๑.๘๔
ไทย - บาห์เรน	๔๐๖.๒๐	๓๐๐.๖๔	๒๖๙.๑๐	๓๒๕.๓๑
ไทย - คูเวต	๑,๒๐๓.๖๙	๘๐๑.๓๑	๗๔๖.๗๖	๙๑๗.๒๕
ไทย - โอมาน	๑,๒๕๗.๑๗	๖๗๑.๕๒	๖๒๐.๘๘	๘๔๙.๘๖
ไทย - กาตาร์	๓,๓๕๔.๘๑	๒,๗๒๙.๘๙	๒,๖๔๖.๘๕	๒,๙๑๐.๕๒
ไทย - ซาอุดีอาระเบีย	๗,๘๗๖.๓๓	๗,๐๐๙.๕๙	๗,๑๓๖.๖๘	๗,๓๔๐.๘๗
อื่น ๆ (๙ ประเทศ)	๓,๕๗๙.๓๑	๓,๕๓๔.๘๗	๔,๓๐๓.๖๖	๓,๘๐๕.๙๕

ตารางที่ ๓ : มูลค่าการส่งออกระหว่างประเทศไทยและกลุ่มประเทศ GCC ระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

รายการ	๒๕๕๘ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	๒๕๕๙ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	๒๕๖๐(มค-พย) (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	ค่าเฉลี่ย (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)
ไทย - สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	๓,๐๖๘.๓๕	๒,๘๗๓.๕๔	๒,๕๗๙.๙๖	๒,๘๔๐.๖๒
ไทย - บาห์เรน	๒๑๗.๘๐	๑๙๐.๐๙	๑๔๕.๐๕	๑๘๔.๓๑
ไทย - คูเวต	๓๙๙.๘๘	๓๓๓.๕๑	๒๖๗.๘๓	๓๓๓.๗๔
ไทย - โอมาน	๖๑๘.๓๙	๕๗๘.๕๐	๔๘๐.๖๕	๕๕๙.๑๘
ไทย - กาตาร์	๓๕๔.๗๒	๒๘๗.๒๑	๒๗๙.๕๐	๓๐๗.๑๕
ไทย - ซาอุดีอาระเบีย	๒,๙๔๔.๘๖	๒,๒๑๓.๒๗	๑,๖๐๘.๐๗	๒,๒๕๕.๔๐
อื่น ๆ (๙ ประเทศ)	๒,๗๗๔.๘๐	๒,๖๓๒.๑๖	๒,๘๖๑.๐๒	๒,๗๕๕.๙๙

ตารางที่ ๔ : มูลค่าการนำเข้าระหว่างประเทศไทยและกลุ่มประเทศ GCC ระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

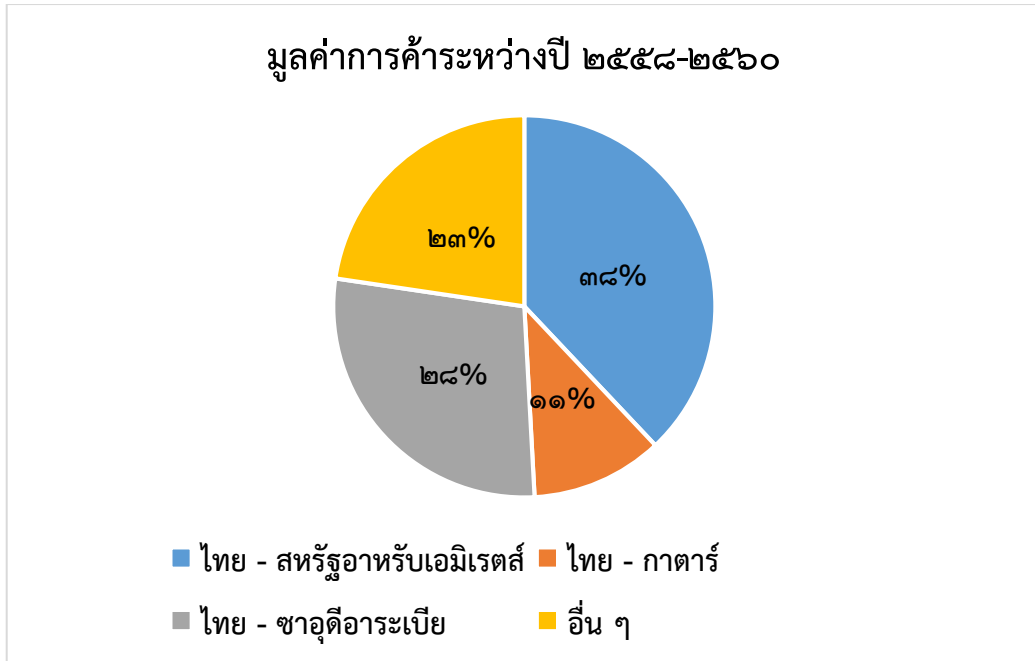
รายการ	๒๕๕๘ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	๒๕๕๙ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	๒๕๖๐(มค-พย) (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	ค่าเฉลี่ย (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)
ไทย - สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	๘,๑๖๔.๙๙	๕,๙๘๕.๓๗	๖,๙๗๓.๒๙	๗,๐๔๑.๒๒
ไทย - บาห์เรน	๑๘๘.๓๙	๑๑๐.๕๕	๑๒๔.๐๖	๑๔๑.๐๐
ไทย - คูเวต	๘๐๓.๘๑	๔๖๗.๘๐	๔๗๘.๙๓	๕๘๓.๕๑
ไทย - โอมาน	๖๓๘.๗๘	๙๓.๐๒	๑๔๐.๒๓	๒๙๐.๖๘
ไทย - กาตาร์	๓,๐๐๐.๐๘	๒,๔๔๒.๖๙	๒,๓๖๗.๓๕	๒,๖๐๓.๓๗
ไทย - ซาอุดีอาระเบีย	๔,๙๓๑.๔๗	๔,๗๙๖.๓๒	๕,๕๒๘.๖๑	๕,๐๘๕.๔๗
อื่น ๆ (๙ ประเทศ)	๘๐๔.๕๒	๙๐๒.๗๒	๑,๔๔๒.๖๔	๑,๐๔๙.๙๖

ตารางที่ ๕ : ดุลการค้าระหว่างประเทศไทยและกลุ่มประเทศ GCC ระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

รายการ	๒๕๕๘ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	๒๕๕๙ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	๒๕๖๐(มค-พย) (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	ค่าเฉลี่ย (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)
ไทย - สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	-๕,๐๙๖.๖๔	-๓,๑๑๑.๘๓	-๔,๓๙๓.๓๓	-๔,๒๐๐.๖๐
ไทย - บาห์เรน	๒๙.๔๑	๗๙.๕๕	๒๐.๙๙	๔๓.๓๒
ไทย - คูเวต	-๔๐๓.๙๒	-๑๓๔.๓๐	-๒๑๑.๑๐	-๒๔๙.๗๗
ไทย - โอมาน	-๒๐.๓๘	๔๘๕.๔๘	๓๔๐.๔๒	๒๖๘.๕๐
ไทย - กาตาร์	-๒,๖๔๕.๓๖	-๒,๑๕๕.๔๘	-๒,๐๘๗.๘๔	-๒,๒๙๖.๒๓
ไทย - ซาอุดีอาระเบีย	-๑,๙๘๖.๖๑	-๒,๕๘๓.๐๖	-๓,๙๒๐.๕๔	-๒,๘๓๐.๐๗
อื่น ๆ (๙ ประเทศ)	๑,๙๗๐.๒๘	๑,๗๒๙.๔๔	๑,๔๑๘.๓๘	๑,๗๐๖.๐๓

เมื่อพิจารณาแยกรายประเทศ พบว่าประเทศที่มีมูลค่าการค้ากับไทยสูงสุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, ซาอุดีอาระเบีย และกาตาร์ ตามลำดับ ดังภาพที่ ๕

มูลค่าการค้าระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

ภาพที่ ๕ : มูลค่าการค้ารวมระหว่างไทยและประเทศในกลุ่ม GCC

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาภาพรวมการค้าและอุตสาหกรรมรายสาขาระหว่างไทยและภูมิภาคตะวันออกกลางพบว่า สินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร โดยเฉพาะอาหารทะเลแปรรูปและอาหารกระป๋องของไทยมีศักยภาพและจัดอยู่ใน ๑๐ อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ดังตารางที่ ๖

นอกจากนี้ การคัดเลือกประเทศสำหรับการศึกษานี้ได้ใช้แนวคิดวิธีการเลือกประเทศ (Location mode) โดยอ้างอิงข้อมูลจากรายงาน The Global Competitiveness Report ของ World Economic Forum (WEF) ซึ่งเป็นดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันระดับโลก โดยการเปรียบเทียบด้านต่าง ๆ แบ่งเกณฑ์ออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑. กลุ่มปัจจัยพื้นฐาน (Basic Requirements) ๒. กลุ่มการเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency Enhancers) และ ๓. กลุ่มนวัตกรรมและระดับการพัฒนา (Innovation and Sophistication factors) มาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการคัดเลือกประเทศที่เหมาะสมกับการพัฒนาเครือข่ายการผลิต

จากรายงาน The Global Competitiveness Report 2016-2017 ของประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง พบว่ามีข้อมูลการจัดอันดับ ๑๑ ประเทศ โดยไม่มีข้อมูลของประเทศอิรัก ซีเรีย และปาเลสไตน์ สำหรับการศึกษากลุ่มทั้ง ๓ กลุ่ม ที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกประเทศ เป็นเกณฑ์ที่ GCI ได้ระบุองค์ประกอบที่มีความสำคัญ รวมถึงเกณฑ์ชี้วัดย่อย ๆ ที่ใช้ในการพิจารณาดังนี้

๑. กลุ่มปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญในการผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสภาพแวดล้อมของสถาบัน (Institutions) ๒) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ๓) ด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Environment) ๔) ด้านสุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Health and Primary Education) อาทิ การขยายการค้าการลงทุนนั้นควรมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ทั้งด้านถนน ระบบประปา ระบบน้ำทิ้ง ระบบไฟฟ้า และระบบสื่อสาร รวมถึงระบบสาธารณสุขไปภาคด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อภาพรวมในภาคธุรกิจ โดยเฉพาะด้านปัจจัยการผลิตจะอำนวยความสะดวกในการทำการค้า และเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นักลงทุนมีความเชื่อมั่นในการลงทุนเพิ่มมากขึ้น

๒. กลุ่มการเพิ่มประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการศึกษาขั้นสูงและการฝึกอบรม (Higher education and training) ๒) ด้านประสิทธิภาพของตลาดสินค้า (Goods Market Efficiency) ๓) ด้านประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน (Labor Market Efficiency) ๔) ด้านพัฒนาการของตลาดการเงิน (Financial Market Development) ๕) ด้านความพร้อมทางเทคโนโลยี (Technological Readiness) ๖) ขนาดของตลาด (Market Size) อาทิ ประเทศนั้น ๆ มีการพัฒนาบุคลากรในด้านการศึกษาขั้นสูง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรภายในประเทศมากขึ้นเพียงใด การพัฒนาแรงงานในประเทศจะต้องใช้แรงงานถูกกฎหมายโดยไม่มีการค้ามนุษย์ และด้านพัฒนาการของตลาดการเงินจะต้องมีระบบการเงินภายในประเทศที่มั่นคงและมีนโยบายที่สอดคล้องในระดับสากล

๓. กลุ่มนวัตกรรมและระดับการพัฒนา ประกอบด้วย ๒ ด้าน ได้แก่ ๑) ระดับการพัฒนาของธุรกิจ (Business Sophistication) ๒) ด้านนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งมุ่งเน้นการผลักดันระดับนวัตกรรมของประเทศ อาทิ ประเทศที่มีนวัตกรรมขั้นสูง มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของประเทศนั้น ๆ ในการเจรจาต่อรองเพื่อการค้าการลงทุน

ทั้งนี้ คะแนนโดยภาพรวมและข้อมูลด้านต่าง ๆ (Basic Requirements, Efficiency Enhancers และ Innovation and Sophistication factors) แสดงดังตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ : การจัดลำดับคะแนนภาพรวม และการเปรียบเทียบ ๓ กลุ่ม (Basic Requirements, Efficiency Enhancers และ Innovation and Sophistication factors) ของภูมิภาคตะวันออกกลาง ระหว่างปี ๒๐๑๖-๒๐๑๗ โดย The Global Competitiveness Index

SUBINDEXES								
Country/Economy	OVERALL INDEX		Basic requirements		Efficiency enhancers		Innovation and sophistication factors	
	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score
United Arab Emirates	๑๖	๕.๒๖	๑๑	๕.๙๐	๑๕	๕.๒๒	๑๕	๕.๒๒
Qatar	๑๘	๕.๒๓	๕	๖.๐๙	๒๑	๕.๐๐	๒๑	๕.๐๐
Israel	๒๔	๕.๑๘	๒๘	๕.๓๗	๒๕	๔.๙๕	๒๕	๔.๙๕
Saudi Arabia	๒๙	๔.๘๔	๓๒	๕.๒๑	๓๓	๔.๗๔	๓๓	๔.๗๔
Kuwait	๓๘	๔.๕๓	๓๖	๕.๑๐	๗๐	๔.๐๘	๗๐	๔.๐๘
Bahrain	๔๘	๔.๔๗	๔๐	๕.๐๔	๔๐	๔.๕๒	๔๐	๔.๕๒
Jordan	๖๓	๔.๒๙	๗๐	๔.๕๖	๖๖	๔.๑๓	๖๖	๔.๑๓
Oman	๖๖	๔.๒๘	๔๒	๔.๙๙	๖๓	๔.๑๗	๖๓	๔.๑๗
Iran, Islamic Rep.	๗๖	๔.๑๒	๖๑	๔.๖๔	๘๙	๓.๘๖	๘๙	๓.๘๖
Lebanon	๑๐๑	๓.๘๔	๑๒๕	๓.๕๖	๗๒	๔.๐๕	๗๒	๔.๐๕
Yemen	๑๓๘	๒.๗๔	๑๓๘	๒.๗๔	๑๓๖	๒.๗๔	๑๓๖	๒.๗๔

จากข้อมูลในตารางที่ ๖ การจัดอันดับภาพรวม ปี ๒๐๑๖-๒๐๑๗ พบว่า ประเทศที่มีคะแนนสูงสุด ๒ อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และกาตาร์ ตามลำดับ หากแบ่งปัจจัยออกเป็น ๓ กลุ่ม พบว่า กลุ่ม ๒ Efficiency Enhancers และ กลุ่ม ๓ Innovation and Sophistication factors ประเทศที่มีคะแนนสูงสุด ๒ อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และกาตาร์ เช่นกัน ยกเว้น กลุ่ม ๑ Basic Requirements ประเทศที่มีคะแนนสูงสุด ๒ อันดับแรก ได้แก่ กาตาร์ และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ตามลำดับ

ตารางที่ ๗ : การจัดลำดับคะแนนภาพรวมเปรียบเทียบของประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง ระหว่างปี ๒๐๑๖-๒๐๑๗ และ ปี ๒๐๑๗-๒๐๑๘ โดย The Global Competitiveness Index

Country and Economy	GCI 2016-2017		GCI 2017-2018		แนวโน้ม (+/-)
	Rank (out of ๑๓๘)	Score (๑-๗)	Rank (out of ๑๓๗)	Score (๑-๗)	
United Arab Emirates	๑๖	๕.๒๖	๑๗	๕.๓๐	-
Qatar	๑๘	๕.๒๓	๒๕	๕.๑๑	-
Israel	๒๔	๕.๑๘	๑๖	๕.๓๑	+
Saudi Arabia	๒๙	๔.๘๔	๓๐	๔.๘๓	-
Kuwait	๓๘	๔.๕๓	๕๒	๔.๔๓	-
Bahrain	๔๘	๔.๔๗	๔๔	๔.๕๔	+
Jordan	๖๓	๔.๒๙	๖๕	๔.๓๐	-
Oman	๖๖	๔.๒๘	๖๒	๔.๓๑	-
Iran, Islamic Rep.	๗๖	๔.๑๒	๖๙	๔.๒๗	+
Lebanon	๑๐๑	๓.๘๔	๑๐๕	๓.๘๔	-
Yemen	๑๓๘	๒.๗๔	๑๓๗	๒.๘๗	เท่าเดิม

เมื่อเปรียบเทียบการจัดลำดับคะแนนของ The Global Competitiveness Index ของ World Economic Forum (WEF) ระหว่างปี ๒๐๑๖-๒๐๑๗ และ ปี ๒๐๑๗-๒๐๑๘ พบว่า ในปี ๒๐๑๗-๒๐๑๘ ประเทศที่มีดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันระดับโลกปรับตัวดีขึ้น ได้แก่ อิสราเอล (+๘) บาเรนห์ (+๔) และอิหร่าน (+๗) โดยในปี ๒๐๑๘ ประเทศอิสราเอลมีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับแรกของภูมิภาคตะวันออกกลาง (จากอันดับ ๓ ในปี ๒๐๑๗) ในขณะที่ประเทศอิหร่านมีความสามารถแข่งขันเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดหลังจากสหรัฐอเมริกายกเลิกการคว่ำบาตรในส่วนที่เกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านในปี ๒๐๑๖ ดังนั้น อิสราเอลและอิหร่าน เป็นประเทศที่มีดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันระดับโลกที่มีการปรับตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ ๘ : การให้คะแนนเกณฑ์ชี้วัดด้านต่าง ๆ จากข้อมูลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ The Global Competitiveness Index (GCI) 2017-2018

Country and Economy	ขนาดตลาด	คะแนน	ระบบการเงิน	คะแนน	GCI โดยรวม	คะแนน
United Arab Emirates	๒๙	๕	๒๔	๕	๑๗	๕
Qatar	๕๑	๔	๒๕	๕	๒๕	๕
Israel	๕๖	๔	๑๑	๕	๑๖	๕
Saudi Arabia	๑๕	๕	๕๖	๔	๓๐	๔
Kuwait	๕๐	๔	๖๒	๓	๕๒	๔
Bahrain	๙๐	๒	๔๖	๔	๔๔	๔
Jordan	๗๖	๓	๗๐	๓	๖๕	๓
Oman	๖๒	๓	๕๔	๔	๖๒	๓
Iran, Islamic Rep.	๑๙	๕	๑๒๘	๑	๖๙	๓
Lebanon	๗๕	๓	๗๖	๓	๑๐๕	๒
Yemen	๙๖	๒	๑๓๖	๑	๑๓๗	๑

หมายเหตุ : คะแนนระดับ ๑ หมายถึง อันดับ ๑๑๓-๑๔๐
 คะแนนระดับ ๒ หมายถึง อันดับ ๘๕-๑๑๒
 คะแนนระดับ ๓ หมายถึง อันดับ ๕๗-๘๔
 คะแนนระดับ ๔ หมายถึง อันดับ ๒๙-๕๖
 คะแนนระดับ ๕ หมายถึง อันดับ ๑-๒๘

๒. ด้านการเมือง : การทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ด้านการเมืองจากการเยือนที่สำคัญระหว่างประเทศไทยกับสมาชิกประเทศในกลุ่ม GCC ดังมีรายละเอียดตามภาคผนวก ก โดยสรุปผลการเยือนที่สำคัญดังตารางที่ ๙

ตารางที่ ๙ : สรุปผลการเยือนที่สำคัญระหว่างภาครัฐของไทยและประเทศในกลุ่ม GCC

รัฐบาลไทยเยือนประเทศในกลุ่ม GCC	รวม (ครั้ง)	รวม (ระหว่างปี ๒๕๕๐-๒๕๖๐)
สหรัฐอเมริกา	๑๑	๘
บาห์เรน	๒๑	๙
คูเวต	๔	-
โอมาน	๑๒	-
กาตาร์	๒๐	๑๒
ซาอุดีอาระเบีย	๑๐	-

รัฐบาลของประเทศในกลุ่ม GCC เยือนไทย	รวม (ครั้ง)	รวม (ระหว่างปี ๒๕๕๐-๒๕๖๐)
สหรัฐอเมริกา	๔	๓
บาห์เรน	๑๐	๕
คูเวต	๗	๔
โอมาน	๑๓	๑
กาตาร์	๙	๗
ซาอุดีอาระเบีย	๗	-

ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างภาครัฐของไทยกับประเทศในกลุ่ม GCC โดยรัฐบาลไทยเยือนประเทศในกลุ่ม GCC ๓ อันดับแรก ได้แก่ บาห์เรน กาตาร์ โอมาน ตามลำดับ ในขณะที่รัฐบาลของประเทศในกลุ่ม GCC เยือนไทย ๓ อันดับแรก ได้แก่ โอมาน บาห์เรน กาตาร์ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หากศึกษาการเยือนในช่วง ๑๐ ปีย้อนหลัง ระหว่างปี ๒๕๕๐ - ๒๕๖๐ พบว่า กาตาร์ บาห์เรน มีความสัมพันธ์ทางการเมืองกับไทยเป็นสองอันดับแรก ตามลำดับ

นอกจากนี้ ธนาคารโลกภายใต้โครงการ The Worldwide Governance Indicators (WGI) ได้จัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมาภิบาลของ ๒๑๕ ประเทศทั่วโลก โดยผู้วิจัยพิจารณาปัจจัยเสี่ยงทางการเมือง (Political Risk) จากดัชนีเสถียรภาพทางการเมือง การใช้ความรุนแรง และการก่อการร้าย (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism Index) ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ๑ ใน ๖ ของดัชนีชี้วัดดังกล่าว มีค่าตั้งแต่ -๒.๕ ถึง ๒.๕ โดยหากประเทศใดมีค่าดัชนีเท่ากับ -๒.๕ หมายความว่า ประเทศนั้นมีความเสี่ยงทางการเมืองสูง และหากประเทศใดมีค่าดัชนีเท่ากับ ๒.๕ หมายความว่า ประเทศนั้นมีความเสี่ยงทางการเมืองต่ำ

ตารางที่ ๑๐ : การให้คะแนนด้านการเมืองโดยใช้ดัชนีความเสี่ยงทางการเมือง

ประเทศ	๒๐๑๔	๒๐๑๕	๒๐๑๖	คะแนน
UAE	๐.๘	๐.๘	๐.๔	๓
บาห์เรน	-๐.๙	-๑.๑	-๐.๙	๒
อิหร่าน	-๐.๙	-๐.๙	-๐.๗	๒
อิสราเอล	-๑.๐	-๑.๑	-๐.๘	๒
จอร์แดน	-๐.๕	-๐.๖	-๐.๕	๒
คูเวต	๐.๒	-๐.๒	-๐.๖	๒
เลบานอน	-๑.๗	-๑.๗	-๑.๖	๑
โอมาน	๐.๗	๐.๘	๐.๘	๔
กาตาร์	๑.๐	๑.๐	๐.๙	๔
ซาอุดีอาระเบีย	-๐.๓	-๐.๖	-๐.๕	๒
เยเมน	-๒.๗	-๒.๗	-๒.๘	๑

หมายเหตุ : คะแนนระดับ ๑ หมายถึง ความเสี่ยงสูงมาก (-๒.๕ ถึง -๑.๕)

คะแนนระดับ ๒ หมายถึง ความเสี่ยงสูง (-๑.๕ ถึง -๐.๕)

คะแนนระดับ ๓ หมายถึง ความเสี่ยงปานกลาง (-๐.๕ ถึง ๐.๕)

คะแนนระดับ ๔ หมายถึง ความเสี่ยงต่ำ (๐.๕ ถึง ๑.๕)

คะแนนระดับ ๕ หมายถึง ความเสี่ยงต่ำมาก (๑.๕ ถึง ๒.๕)

จากการพิจารณาพบว่า ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางเกือบทั้งหมดมีความเสี่ยงทางการเมืองอยู่ในระดับสูง (ระดับ ๒) เนื่องจากยังมีปัญหาสงครามกลางเมือง ภัยก่อการร้าย และเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ สำหรับประเทศที่มีความเสี่ยงทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (ระดับ ๓) ได้แก่ UAE และระดับต่ำมาก (ระดับ ๔) ได้แก่ โอมาน กาตาร์

๓. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ของผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์โดยการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษานโยบาย ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างกรอบคำถามเกี่ยวข้องกับ “แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง” ทั้งในภาพรวมของภูมิภาคตะวันออกกลางและประเทศสมาชิกในกลุ่ม GCC ๖ ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, บาห์เรน, คูเวต, โอมาน, กาตาร์ และซาอุดีอาระเบีย แล้วนำไปสัมภาษณ์รายบุคคลในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับภาคอุตสาหกรรมและด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และนักวิชาการ (อาจารย์มหาวิทยาลัย) โดยสัมภาษณ์ในรูปแบบคำถามปลายเปิด ดังนี้

๑. หน่วยงานมีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมผู้ประกอบการไทยสำหรับการลงทุนกับต่างประเทศอย่างไร
๒. นโยบายเศรษฐกิจจะระหว่างประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางมีผลต่อการพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมกับไทยอย่างไร
๓. โอกาสในการค้า การลงทุนของผู้ประกอบการไทยในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกา
๔. ภูมิภาคตะวันออกกลางมีจุดแข็งในการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศเป็นผลมาจากปัจจัยใดบ้าง (ความน่าสนใจของตลาด ได้แก่ ขนาดตลาด แนวโน้มการเติบโตที่ผ่านมา)
๕. ประเทศใดในภูมิภาคตะวันออกกลางที่มีศักยภาพในการพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมกับไทย
๖. ประเทศไทยมีศักยภาพในอุตสาหกรรมใดเพื่อขยายความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง
๗. ความท้าทายหรืออุปสรรคด้านใดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจหรือการลงทุนในภูมิภาคตะวันออกกลาง

จากการสัมภาษณ์บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ด้วยรูปแบบคำถามปลายเปิด จึงได้สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบ่งเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ปัจจัยเชิงบวก ปัจจัยเชิงลบ ประเทศที่มีศักยภาพ และอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๑ : สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ความเห็น หน่วยงาน	ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (นางสาวปรารถนา บุญญฤทธิ์)	ผู้อำนวยการสำนักเจรจา การค้าบริการและการลงทุน กระทรวงพาณิชย์ (นางสาวพริ้วแพร ชุมรัมย์)	อาจารย์วนิดา พิมพ์โคตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปัจจัยเชิง บวก	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศในกลุ่ม GCC มีศักยภาพและกำลังซื้อสูง รายได้ต่อหัวสูง - ส่งออกน้ำมันปิโตรเลียม เป็นหลัก - นำเข้าสินค้าอุปโภค บริโภค เกือบทุกรายการ เช่น ซาอุดีอาระเบีย นำเข้าอาหารแปรรูปมากที่สุด - นอกจากประเทศกลุ่ม GGC แล้ว กลุ่ม Mena (ตะวันออกกลางและแอฟริกา) มีศักยภาพเช่นกัน เนื่องจากมีประชากรรวม ๔๐๐ ล้านคน - Diversification ลดการพึ่งพาน้ำมัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ไทยเปรียบเสมือน Food security ในขณะที่ภูมิภาคตะวันออกกลางเปรียบเสมือน Energy security - ศูนย์กลางในการกระจายสินค้าของภูมิภาค ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และซาอุดีอาระเบีย - โครงสร้างพื้นฐานรองรับการเป็นศูนย์กระจายสินค้าในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โอมาน 	<ul style="list-style-type: none"> - นำเข้าสินค้าเกือบทั้งหมด สินค้านำเข้าหลัก ได้แก่ รถยนต์และส่วนประกอบ เครื่องปรับอากาศ อาหารแปรรูป และอาหารกระป๋อง - นโยบายภาครัฐปรับเปลี่ยนสู่ภาคการผลิต (การค้าการลงทุน) และภาคบริการ (การท่องเที่ยว) - ขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงแรงงาน เนื่องจากจ้างชาวต่างชาติเข้ามาทำงานส่วนใหญ่

<p>ความเห็น หน่วยงาน</p>	<p>ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (นางสาวปรารถนา บุญญฤทธิ)</p>	<p>ผู้อำนวยการสำนักเจรจา การค้าบริการและการลงทุน กระทรวงพาณิชย์ (นางสาวพริ้วแพร ชุมรัมย์)</p>	<p>อาจารย์วนิดา พิมพ์โคตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง</p>
		<p>- ภาครัฐวางนโยบายการ พัฒนาเพื่อขยายฐานทาง เศรษฐกิจ (Diversification) เพื่อเพิ่ม รายได้ โดยไม่พึ่งพารายได้ จากน้ำมันเพียงอย่างเดียว - ภูมิภาคตะวันออกกลาง หันมาสนใจภูมิภาคเอเชีย มากขึ้นหลังเหตุการณ์ ๙๑๑</p>	<p>- ส่งเสริมด้านการศึกษา โดยเฉพาะวิชาชีพเฉพาะ ทาง เช่น แพทย์ ส่งเสริมให้ คนในประเทศทำงาน ลดการพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญ และแรงงานต่างชาติ - ภูมิภาคตะวันออกกลาง เป็น Hub สู่ตลาด แอฟริกาใต้ - การออกงานแสดงสินค้า (Roadshow) มีความสำคัญ ทำให้ผู้บริโภครู้จักสินค้าไทย มากขึ้น</p>
<p>ปัจจัยเชิงลบ</p>	<p>- ความปลอดภัย การก่อการ ร้ายของกลุ่ม IS - แรงงานมีค่าแรงสูง - ประเทศสมาชิกภายในกลุ่ม GCC มีปัญหาขัดแย้งกัน</p>	<p>- ผู้ประกอบการไทยควร เข้าใจสังคม วัฒนธรรมใน ภูมิภาคตะวันออกกลาง ก่อนการตัดสินใจทำ การค้าการลงทุน</p>	<p>- ภายในกลุ่ม GCC มีปัญหา ขัดแย้งกันอยู่ - ผลักดันแรงงานต่างชาติ กลับประเทศ - แรงงานมีค่าแรงสูง - ความมั่นคง/ความ ปลอดภัย ทำให้นักลงทุนไม่ มีความมั่นใจ - ราคาสินค้าไทยมีราคาสูง เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง ทางการค้า เช่น ฟิลิปปินส์ ที่สามารถส่งออกสินค้า ทางการเกษตรสูง</p>
<p>ประเทศที่มี ศักยภาพ</p>	<p>- สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ - อิหร่าน (มีองค์ความรู้ด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) - ซาอุดีอาระเบีย - โอมาน</p>	<p>- สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โดยมีโครงการ Masdar City ดึงดูดการลงทุน ประกอบกับประชาชน เดินทางมาไทยเป็นอันดับ แรก เพื่อการรักษาและ ท่องเที่ยว</p>	<p>- สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ - อิหร่าน (ผ่อนปรนทาง ศาสนามากขึ้น เปิดด้าน การค้าระหว่างประเทศมาก ขึ้นในช่วง ๑-๒ ปีที่ผ่านมา) - ซาอุดีอาระเบีย</p>

ความเห็น หน่วยงาน	ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (นางสาวปรารธนา บุญญฤทธิ)	ผู้อำนวยการสำนักเจรจา การค้าบริการและการลงทุน กระทรวงพาณิชย์ (นางสาวพริ้วแพร ชุมรัมย์)	อาจารย์วนิดา พิมพ์โคตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
		- อิหร่านส่งออกเพิ่มขึ้นสูง มากในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา	
อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพ	- อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป/ อาหารกระป๋องของไทยมี ศักยภาพในตลาดตะวันออก กลาง อย่างไรก็ดี ควรคำนึงถึง มาตรฐานฮาลาล เนื่องจาก ภูมิภาคตะวันออกกลางเป็น ประเทศมุสลิม - อุตสาหกรรมก่อสร้าง เนื่องจากมีโครงการ Masdar City รวมถึงขยายโครงสร้าง พื้นฐาน: ทางถนน ทางเรือ ทาง อากาศ เพื่อรองรับการลงทุน - ภาคบริการ : การท่องเที่ยว และการแพทย์	- อุตสาหกรรมอาหาร แปรรูป/อาหารกระป๋อง (สินค้าอาหารกระป๋องที่ สำคัญได้แก่ ปลาทูน่า กระป๋อง สับประรด กระป๋อง ข้าวโพดหวาน กระป๋อง ซึ่งมีแนวโน้มการ ส่งออกที่ดีมาโดยตลอด)	- อุตสาหกรรมอาหาร แปรรูป - อุตสาหกรรมแฟชั่นและ เครื่องสำอาง (ผู้หญิงแต่ตัว และราคาไม่สูงมาก หาก ผสมสมุนไพร (Herb) จะ ได้รับความนิยมมากขึ้น - อุตสาหกรรม เครื่องประดับและอัญมณี
ข้อเสนอแนะ			- เร่งสร้างมาตรฐานฮาลาล ให้ประเทศในภูมิภาค ตะวันออกกลางยอมรับ เนื่องจากกลุ่มประเทศมุสลิม กำหนดมาตรฐานฮาลาลไว้ สูงมาก - อาจเชื่อมโยงในลักษณะ การสร้างคู่ค้าทางธุรกิจ เพื่อให้ผลิตแบบ OEM - ควรส่งเสริมภาคบริการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดี รู้จัก กันมากขึ้น มีความเข้าใจใน วิถีชีวิตและสังคม ส่งผลต่อ แนวโน้มด้านธุรกิจ การค้า การลงทุนที่ดีในอนาคต

๔. สรุปผลการคัดเลือกประเทศนําร่อง

การคัดเลือกประเทศที่เหมาะสมต่อโครงการศึกษากลยุทธ์การสร้างเชื่อมโยงด้านเครือข่ายการผลิตและห่วงโซ่อุปทานระหว่างไทยกับภูมิภาคตะวันออกกลาง ภายใต้หัวข้อการศึกษา “แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง” จะคัดเลือกมาทั้งหมด ๒ ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง จากประเทศในกลุ่ม GCC ๑ ประเทศ และประเทศนอกกลุ่ม GCC ๑ ประเทศ โดยนำเกณฑ์ทั้งหมด ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านเศรษฐกิจ : ขนาดตลาดและมูลค่าการค้า ๒) ด้านการเมือง : ดัชนีเสถียรภาพทางการเมือง และ ๓) การสัมมนาเชิงลึก : ผู้เชี่ยวชาญจากทั้งภาครัฐ เอกชนและนักวิชาการ นำมาหาค่าเฉลี่ย ดังตารางที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๒ : ผลการคัดเลือกประเทศเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง

ประเทศ	ด้านเศรษฐกิจ				ด้านการเมือง : เสถียรภาพ	การสัมมนา เชิงลึก	คะแนน
	ขนาด ตลาด	การค้า รวม	GCI รวม	เฉลี่ย			
UAE	๕	๕	๕	๕.๐	๓	๕	๔.๓
บาห์เรน	๒	๑	๔ (+)	๒.๓	๒	๑	๑.๘
คูเวต	๔	๑	๔	๓.๐	๒	๑	๒.๔
โอมาน	๓	๑	๓	๒.๓	๔	๒	๒.๘
กาตาร์	๔	๑	๕	๓.๓	๔	๒	๓.๑
ซาอุดีอาระเบีย	๕	๔	๔	๔.๓	๒	๕	๓.๘
อิหร่าน	๕	๑	๓ (+)	๓.๐	๒	๕	๓.๓
อิสราเอล	๔	๑	๕ (+)	๓.๓	๒	๒	๒.๔
จอร์แดน	๓	๑	๓	๒.๓	๒	๑	๑.๘
เลบานอน	๓	๑	๒	๒.๐	๑	๑	๑.๓
เยเมน	๒	๑	๑	๑.๓	๑	๑	๑.๑

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประเทศในกลุ่ม GCC ที่มีคะแนนสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) มีคะแนน ๔.๓ คะแนน เนื่องจากสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์มีจุดเด่นเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน อีกทั้งไม่มีความเสี่ยงด้านการเมืองและการก่อการร้าย เพราะเป็นประเทศมุสลิมสายกลาง และปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ เช่น กฎระเบียบที่อำนวยความสะดวกต่อการค้า สำหรับประเทศนอกกลุ่ม GCC ที่มีคะแนนสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ อิหร่าน มีคะแนน ๓.๓ คะแนน จากปัจจัยบวกหลายด้านที่แนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๔ ข้อมูลประเทศ

๑. ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เป็นสหพันธรัฐ ประกอบด้วย ๗ รัฐ โดยมีมั่งคั่งจากทรัพยากรธรรมชาติทางด้านพลังงาน เป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดในภูมิภาค และอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจมากที่สุดของโลกโดยการจัดลำดับของ World Economic Forum สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์มีกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Fund) ที่มีขนาดใหญ่อันดับที่ ๑ ของโลก คือ Abu Dhabi Investment Authority (ADIA) ประมาณกว่า ๖๒๗ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ มีน้ำมันดิบสำรองร้อยละ ๘.๓ ของโลก รายได้จากการส่งออกน้ำมันคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และมีก๊าซธรรมชาติสำรองเป็นลำดับที่ ๗ ของโลก (ร้อยละ๓.๓) อีกทั้ง ที่ตั้งอยู่ระหว่างภูมิภาคเอเชีย ยุโรป และแอฟริกาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โดยเฉพาะรัฐดูไบเป็นศูนย์กลางการค้าในตะวันออกกลางและเป็นแหล่งขนถ่ายและส่งต่อสินค้าไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค เช่น อิหร่าน รวมทั้งส่งออกไปยังตลาดนอกภูมิภาค ได้แก่ แอฟริกา เอเชียกลาง และยุโรป ปัจจุบันมีท่าเรือ ๙ แห่ง (รัฐละ ๑ แห่ง) ยกเว้นรัฐดูไบและรัฐอาบูดาบีมีรัฐละ ๒ แห่ง ท่าเรือทั้งหมดรองรับสินค้าประมาณ ๓๐ ล้านตันต่อปี (ไม่รวมน้ำมันดิบ) ดังนั้น รายได้หลักของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ขึ้นอยู่กับน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็สามารถสร้างรายได้จากการพัฒนาธุรกิจภาคที่ไม่ใช่น้ำมันอย่างรวดเร็ว เนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาเพื่อขยายฐานทางเศรษฐกิจ (diversification) เพื่อเพิ่มรายได้โดยไม่ต้องพึ่งรายได้จากน้ำมันเพียงอย่างเดียว และพยายามส่งเสริมการค้าการลงทุน รวมทั้งสนับสนุนให้ต่างชาติ เข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจเสรี (Economic Free Zone) ทั้งในรูปการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิต และการใช้สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เป็นฐานการกระจายสินค้า

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์มีโครงการก่อสร้างเมืองเศรษฐกิจใหม่ (New Economic City – NEC) เรียกว่า โครงการ Masdar City ที่รัฐอาบูดาบี มีมูลค่า ๑๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ออกแบบตามความต้องการของบริษัทข้ามชาติที่มาร่วมลงทุน โดยนำเงินรายได้มหาศาลจากการส่งออกน้ำมันดิบมาใช้ในการพัฒนา และจะเป็นแหล่งทดลองนวัตกรรมใหม่ ๆ ในภาคพลังงานหมุนเวียน เช่น การใช้แสงอาทิตย์ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า และการกลั่นน้ำทะเล เป็นต้น นอกจากนี้ ระหว่างการเยือนสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ของนายบัน คี มุน เลขาธิการสหประชาชาติได้มีการลงนามความตกลงระหว่างองค์การสหประชาชาติกับ Dubai Supreme Energy Council ซึ่งความตกลงดังกล่าวจะนำไปสู่การก่อตั้ง Dubai Excellence Centre for Carbon Control โดยศูนย์ดังกล่าวจะเป็นแห่งแรกของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีโครงการก่อสร้างโรงงาน ผลิตพลังงานนิวเคลียร์ ๔ โรง มูลค่า ๒๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งบริษัทของเกาหลีใต้ (Korea Electric Power Corporation – Keppo) ได้รับประมูลสร้างโรงงานดังกล่าว

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เป็นสมาชิกในตลาดร่วมศุลกากร (Customs Union) ของคณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council-GCC) และได้มีการกำหนดให้เพิ่มภาษีศุลกากรสินค้านำเข้าภายในกลุ่ม จากร้อยละ ๔ เป็นร้อยละ ๕ สำหรับสินค้าทั่วไปและไม่มีการกำหนดเพิ่มภาษีศุลกากรสินค้านำเข้าภายในกลุ่ม จากร้อยละ ๔ เป็นร้อยละ ๕ สำหรับสินค้าทั่วไปและไม่มีการกำหนดเพิ่มภาษีศุลกากรสินค้านำเข้าภายในกลุ่ม นอกจากนี้ ยังไม่มีการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีกำไรและภาษีรายได้บุคคล และมีนโยบายให้สามารถนำเงินเข้า-ออกประเทศได้โดยเสรี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจูงใจให้ต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์มากขึ้น

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เป็นประตูการค้าของไทยและเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของไทยในตะวันออกกลาง โดยการค้าระหว่างกันในปี ๒๕๖๐ มีมูลค่ากว่า ๑๐,๒๓๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยส่งออก ๒,๘๓๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้า ๗,๔๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยสินค้าส่งออกสำคัญของไทย ๕ อันดับแรก ในปี ๒๕๖๐ ได้แก่ ๑) เครื่องจักร ๒) เครื่องใช้ไฟฟ้า ๓) ยานยนต์ ๔) อัญมณีและเครื่องประดับ และ ๕) ไม้แปรรูป ดังตารางที่ ๑๓ ตารางที่ ๑๓ : รายการส่งออกสินค้าจากไทยไปยังสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ๑๐ อันดับแรก ระหว่างปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ลำดับ	ตอนที่ (Commodity)	รายการ (Description)	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๕๘	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๕๙	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๖๐
๑	๘๔	เครื่องจักร; เครื่องปฏิกรณ์, หม้อไอน้ำ	๗๑๖.๖๒	๖๔๙.๐๑	๖๓๔.๙๓
๒	๘๕	เครื่องใช้ไฟฟ้า	๒๕๓.๗๕	๒๖๑.๕๑	๕๑๐.๕๐
๓	๘๗	ยานพาหนะไม่ใช่รถไฟ	๖๖๙.๗๙	๕๙๗.๙๖	๔๑๑.๗๒
๔	๗๑	อัญมณี, หินมีค่า	๒๙๘.๓๓	๓๔๐.๔๒	๒๗๐.๑๙
๕	๔๔	ไม้แปรรูป	๑๒๖.๘๖	๑๕๔.๖๕	๑๒๔.๑๑
๖	๔๐	ยางแปรรูป	๗๕.๙๒	๘๒.๔๖	๑๐๒.๖๕
๗	๑๖	เนื้อปลาสำเร็จรูป	๘๔.๓๙	๗๙.๖๙	๘๙.๒๓
๘	๓๙	พลาสติก	๘๘.๒๓	๗๖.๖๑	๗๖.๐๘
๙	๒๐	อาหารสำเร็จรูป	๕๐.๖๙	๔๑.๒๑	๔๘.๖๗
๑๐	๓๓	น้ำหอม, เครื่องสำอาง	๓๒.๓๕	๓๒.๓๑	๓๙.๓๕

(ที่มา: Global Trade Atlas)

ตารางที่ ๑๔ : รายการส่งออกสินค้าจากประเทศไทยไปยังประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ภายในกลุ่มสินค้า ๑๐ อันดับแรก (HS Codes ๒ และ ๔ พิกัด) ระหว่างปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

HS Codes	รายการ (Description)	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๕๘	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๕๙	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๖๐	ค่าเฉลี่ย (ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐)
๘๔	เครื่องจักร; เครื่องปฏิกรณ์, หม้อไอน้ำ	๗๑๖.๖๒	๖๔๙.๐๑	๖๓๔.๙๓	๖๖๖.๘๕
๘๔.๑๕	เครื่องปรับอากาศ (Temp & Hum change), Pts	๒๕๔.๒๕	๒๒๐.๙๕	๒๔๓.๑๔	๒๙๓.๔๔
๘๔.๗๑	เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ	๑๐๘.๐๓	๑๑๒.๙๓	๑๑๑.๖๑	๑๑๐.๘๕
๘๔.๑๘	ตู้เย็น, ตู้แช่, ปุ่มความร้อน	๖๙.๑๑	๗๓.๒๗	๗๘.๐๘	๗๓.๔๘
๘๔.๔๓	เครื่องพิมพ์อิงค์เจ็ทอิงค์เจ็ทออปติคัล	๔๘.๕๖	๕๑.๘๒	๕๖.๕๒	๕๒.๓๐
๘๔.๑๔	เครื่องปรับอากาศหรือ ปุ่มคอมเพลสเซอร์	๔๐.๓๔	๓๙.๔๘	๓๖.๐๙	๓๘.๖๓
๘๕	เครื่องใช้ไฟฟ้า	๒๕๓.๗๕	๒๖๑.๕๑	๕๑๐.๕๐	๓๔๑.๙๓
๘๕.๑๗	เครื่องใช้ไฟฟ้าสำหรับโทรศัพท์สาย ฯลฯ ชิ้นส่วน	๓๖.๗๔	๗๑.๑๑	๓๒๕.๓๔	๑๔๔.๔๐
๘๕.๒๕	กล่องวงจรปิด	๖๖.๗๒	๕๐.๑๐	๔๕.๙๘	๕๔.๒๖
๘๕.๐๗	แบตเตอรี่สำรองไฟฟารวมทั้งตัวแยกชิ้นส่วน	๓๔.๒๑	๒๙.๒๗	๓๑.๘๐	๓๑.๗๖
๘๕.๒๗	เครื่องรับสำหรับวิทยุกระจายเสียง	๓๕.๐๑	๒๖.๐๖	๓๐.๑๔	๓๐.๔๐

๘๕.๒๘	มอนิเตอร์เครื่องฉาย(โปรเจกเตอร์) หรือเครื่องบันทึกเสียง	๓๑.๐๓	๓๘.๐๒	๒๗.๔๖	๓๒.๑๗
๘๗	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนทางรถไฟและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	๖๖๙.๗๘	๕๙๗.๙๖	๔๑๑.๗๒	๕๕๙.๘๒
๘๗.๐๓	รถยนต์หรือยานยนต์อื่นๆที่ออกแบบสำหรับขนส่งบุคคลเป็นหลัก	๓๓๘.๒๖	๔๕๐.๑๗	๒๗๖.๒๐	๓๕๔.๘๗
๘๗.๐๘	ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบรถยนต์	๗๖.๑๙	๘๐.๙๔	๘๔.๔๔	๘๐.๕๒
๘๗.๐๔	ยานยนต์สำหรับขนส่งของ	๑๙๘.๕๕	๖๐.๔๐	๔๕.๙๑	๑๐๑.๕๘
๙๑	หินมีค่า,อัญมณี,ไข่มุก	๒๙๘.๓๓	๓๔๐.๔๒	๒๗๐.๑๙	๓๐๒.๙๘
๙๑.๑๓	เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณ	๑๘๗.๐๓	๒๒๑.๒๗	๑๕๗.๒๘	๑๘๘.๕๒
๙๑.๐๒	เพชรจะตกแต่งหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่ประกอบกับตัวเรือน	๗๗.๓๔	๙๕.๓๔	๘๘.๑๒	๘๖.๙๓
๙๑.๐๓	รัตนชาติ หรือกึ่งรัตนชาติ	๒๕.๘๗	๑๓.๑๙	๑๑.๖๒	๑๖.๘๙
๙๔	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	๑๒๖.๘๖	๑๕๔.๖๕	๑๒๔.๑๑	๑๓๕.๒๐
๙๔.๑๑	ไฟเบอร์บอร์ดที่ทำด้วยไม้หรือวัสดุอื่นๆ จำพวกไม้ จะยึดติดกันด้วยเรซิน	๑๒๔.๒๘	๑๕๒.๐๕	๑๒๑.๓๒	๑๓๒.๕๕
๙๐	ยางและของทำด้วยยาง	๗๕.๙๘	๘๒.๔๖	๑๐๒.๖๕	๘๗.๐๓
๙๐.๑๑	ยางนอกชนิดอัดลมที่เป็นของใหม่	๕๗.๐๙	๖๕.๒๐	๘๒.๒๖	๖๘.๑๙
๙๐.๑๖	ของอื่นๆที่ทำด้วยยางวัลแคนไนล์นอกจากยางแข็ง	๖.๑๒	๔.๘๖	๖.๐๑	๕.๖๖
๑๖	ของปรุงแต่งเนื้อจากสัตว์ ปลาหรือสัตว์น้ำ	๘๔.๓๙	๗๙.๖๙	๘๙.๒๓	๘๔.๔๓
๑๖.๐๔	ปลาที่ปรุงแต่งหรือทำให้ไม่เสีย คาเวียร์หรือของที่ใช้แทนคาเวียร์ที่ทำจากไข่ปลา	๖๑.๐๓	๗๙.๖๙	๘๙.๒๓	๗๖.๖๕
๑๖.๐๒	เนื้อสัตว์ส่วนอื่นของสัตว์ หรือเลือดสัตว์	๒๒.๑๗	๒๐.๒๓	๑๐.๔๔	๑๗.๖๑
๓๙	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	๘๘.๒๓	๗๖.๖๑	๗๖.๐๘	๘๐.๓๐
๓๙.๐๑	โพลีเมอร์ของเอทิลีนในลักษณะชั้นปฐม	๑๗.๑๐	๑๐.๑๕	๑๐.๙๒	๑๒.๗๒
๓๙.๒๐	แผ่นฟิล์ม แผ่นฟอยล์ แลบบชนิดอื่นที่ทำด้วยพลาสติกไม่เสริมให้แข็งแรง ไม่อัดเป็นชั้น	๑๐.๒๑	๑๒.๘๔	๑๐.๔๒	๑๑.๑๕
๓๙.๒๑	แผ่นฟิล์ม แผ่นฟอยล์ แลบบชนิดอื่นที่ทำด้วยพลาสติก	๖.๒๓	๙.๖๙	๙.๖๗	๘.๕๓
๓๙.๒๔	เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร เครื่องครัว ของใช้ในบ้านเรือนอื่นๆ	๙.๘๐	๘.๕๘	๙.๓๘	๙.๒๕
๓๙.๐๗	โพลีเอซีทิล โพลีเอเทอร์อื่นๆ และอีพอกไซด์เรซิน	๗.๓๑	๕.๙๗	๘.๓๗	๗.๒๑
๓๙.๐๔	โพลีเมอร์ของไวนิลคลอไรด์หรือของฮาโลเจเนเต็ด	๑๐.๐๒	๓.๒๕	๖.๒๖	๖.๕๑
๒๐	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือจากส่วนอื่นของพืช	๕๐.๖๙	๔๑.๒๑	๔๘.๖๗	๔๖.๘๕

๒๐.๐๘	ผลไม้ลูกนัต และส่วนอื่นที่บริโภคได้ของพืชที่ปรุงแต่งหรือทำให้ไม่ให้เสีย	๒๙.๕๙	๒๑.๘๑	๒๘.๕๐	๒๖.๖๓
๒๐.๐๙	น้ำผลไม้และน้ำพืชผักที่ไม่ได้หมักและไม่เติมสุรา	๑๑.๗๕	๙.๓๒	๑๐.๑๑	๑๐.๓๙
๒๐.๐๕	พืชผักที่ปรุงแต่งหรือทำให้ไม่ให้เสีย	๕.๖๕	๖.๔๐	๕.๓๙	๕.๘๑
๒๐.๐๖	พืชผัก ผลไม้ ลูกนัต เปลือกผลไม้และส่วนอื่นๆ	๒.๒๐	๑.๗๗	๒.๓๐	๒.๐๖
๓๓	เอสเซนเชียลออยล์เรซินอยด์ เครื่องหอม เครื่องสำอาง	๓๒.๓๕	๓๒.๓๑	๓๙.๓๕	๑๓๘.๖๖
๓๓.๐๕	สิ่งปรุงแต่งสำหรับใช้กับผม	๗.๓๕	๕.๖๒	๑๒.๖๔	๘.๕๓
๓๓.๐๔	สิ่งปรุงแต่งที่ใช้แต่งเสริมความงามหรือแต่งหน้า	๑๖.๖๐	๑๓.๓๖	๑๒.๓๓	๑๔.๐๙
๓๓.๐๖	สิ่งปรุงแต่งที่ใช้เพื่ออนามัยของช่องปาก	๔.๘๓	๗.๐๑	๑๐.๖๗	๗.๕๐
๓๓.๐๗	มีดโกนหนวด สิ่งที่ใช้ตัดบกลิน ครีมอาบน้ำ	๒.๗๔	๕.๑๑	๒.๕๒	๓.๔๕

ผลการวิเคราะห์ดัชนีโดยเปรียบเทียบหาค่าเฉลี่ยของสินค้าไทยส่งออกไปประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ ระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐ โดยหากดัชนี RCA มีค่ามากกว่า ๑ แสดงว่าประเทศมีศักยภาพมากกว่าในการส่งออกสินค้าชนิดดังกล่าว (มูลค่า หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) ดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ : ผลการวิเคราะห์ดัชนีโดยเปรียบเทียบสินค้าไทยส่งออกไปประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ ระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

ลำดับ	พิกัดศุลกากร	รายการ	ดัชนี RCA ของสินค้าไทยส่งออกไป UAE	มูลค่าการส่งออก (mUSD)
๑	๘๔	เครื่องจักร; เครื่องปฏิกรณ์, หม้อไอน้ำ	๑.๘๕	๖๖๖.๘๕
๒	๘๕	เครื่องใช้ไฟฟ้า	๑.๐๓	๓๔๑.๙๓
๓	๘๗	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนทางรถไฟและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	๒.๔๖	๕๕๙.๘๒
๔	๗๑	หินมีค่า,อัญมณี,ไข่มุก	๐.๖๑	๓๐๒.๙๘
๕	๔๔	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	๘.๕๓	๑๓๕.๒๐
๖	๔๐	ยางและของทำด้วยยาง	๓.๒๔	๘๗.๐๓
๗	๑๖	ของปรุงแต่งเนื่องจากสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ	๓๓.๑๔	๘๔.๔๓
๘	๓๙	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	๑.๕๖	๘๐.๓๐
๙	๒๐	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือจากส่วนอื่นของพืช	๘.๔๑	๔๖.๘๕
๑๐	๓๓	เอสเซนเชียลออยล์เรซินอยด์ เครื่องหอม เครื่องสำอาง	๔.๔๑	๑๓๘.๖๖

ตารางที่ ๑๖ : รายการที่ประเทศไทยนำเข้าสินค้าจากประเทศสหรัฐอเมริกาอันดับแรก ๑๐ อันดับแรก ระหว่างปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ลำดับ	ตอนที่ (Commodity)	รายการ (Description)	มูลค่านำเข้า ปี ๒๕๕๘	มูลค่านำเข้า ปี ๒๕๕๙	มูลค่านำเข้า ปี ๒๕๖๐
๑	๒๗	น้ำมัน และปิโตรเลียม	๗,๖๔๑.๐๓	๖,๑๙๘.๖๐	๗,๖๗๗.๐๔
๒	๗๖	เหล็ก และเหล็กกล้า	๓๐๘.๓๑	๒๕๑.๓๔	๓๒๕.๙๖
๓	๘๙	อลูมิเนียมและสิ่งของดังก้าว	๐.๔๒	๒๐๕.๒๕	๓๒๕.๙๖
๔	๗๒	พลาสติก	๑๗.๓๒	๖๑.๐๗	๘๗.๑๙
๕	๗๑	หินมีค่า อัญมณี	๔๘.๙๓	๒๖.๑๑	๖๘.๘๓
๖	๓๙	สังกะสี แร่โลหะสังกะสี	๔๕.๓๖	๕๕.๒๙	๖๒.๐๓
๗	๒๓	ตะกั่วและสิ่งของที่ทำจากแร่ตะกั่ว	๒๔.๔๑	๒๖.๗๕	๓๐.๙๗
๘	๔๗	ทองแดงและสิ่งของจากแร่ ทองแดง	๕.๕๓	๖.๑๖	๒๒.๑๖
๙	๗๘	เยื่อไม้ที่นำไปทำกระดาษ	๐.๔๗	๐.๗๕	๘.๓๙
๑๐	๓๒	หนังสือตัวการพอกหนัง, ย่อม	๓.๔๗	๔.๓๑	๕.๕๙

(ที่มา: Global Trade Atlas)

๒. ประเทศอิหร่าน

อิหร่านเป็นตลาดที่ใหญ่ในภูมิภาคตะวันออกกลาง มีประชากรประมาณ ๘๐ ล้านคน สามารถใช้เป็นฐานในการกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดภูมิภาค CIS คือ คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน อาร์เมเนีย และอาเซอร์ไบจาน ซึ่งประเทศเหล่านี้ไม่มีทางออกสู่ทะเล นอกจากนี้ ภาครัฐอิหร่านสนับสนุนให้มีการลงทุนจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และการขุดเจาะสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ โดยมีโครงการในรูปแบบสร้าง-บริหาร-ส่งมอบ (Built-Operate-Transfer: BOT) หรือโครงการซื้อคืนน้ำมันดิบหรือก๊าซธรรมชาติที่ได้จากการขุดเจาะสำรวจ (Buy back) สำหรับการค้ากับต่างประเทศ และเน้นนโยบายรักษาดุลการค้าระหว่างประเทศและปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยมีการประเมินและปรับปรุงมาตรการนำเข้าทุกปี อย่างไรก็ตามไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ทำให้อิหร่านสามารถกำหนดมาตรการภาษีและมีใช้ภาษีตามต้องการ และมีกฎระเบียบการค้าต่าง ๆ ที่ไม่เป็นสากล

เศรษฐกิจอิหร่านได้รับผลกระทบจากการที่สหรัฐฯ และประเทศตะวันตกนำข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) เกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ ไปตีความให้ครอบคลุมการทำธุรกรรมในสาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาวุธและนิวเคลียร์ โดยสามารถเห็นได้จากอัตราค่าครองชีพ อัตราเงินเฟ้อและอัตราว่างงานในอิหร่านที่เพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามได้ดำเนินนโยบายเสริมสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศเน้นการให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านพลังงาน ส่งผลให้ปัจจุบันอิหร่านยังคงทนรับแรงกดดันได้เนื่องจากมีเงินทุนสำรอง รวมถึงมีน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติสำรองปริมาณมาก ซึ่งเป็นประเทศที่ส่งออกน้ำมันเป็นอันดับ ๒ ของกลุ่ม OPEC และที่ ๔ ของโลก จึงมีรายได้จากส่งออกน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ

การค้าระหว่างไทย-อิหร่าน ในปี ๒๕๖๐ มีมูลค่าการค้ารวม ๙๓๔.๓๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๑๕ จากปีก่อน โดยมีมูลค่าการส่งออก ๔๓๑.๕๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๑ จากปีก่อน สินค้าหลักที่ส่งออกไปอิหร่าน ได้แก่ ข้าว ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง ยางพารา และ

ผลไม้กระป๋อง/แปรรูป สำหรับสินค้าหลักที่นำเข้า ได้แก่ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ปู่ ยากำจัดศัตรูพืชและสัตว์ เคมีภัณฑ์ สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่งสำเร็จรูป สินแร่โลหะอื่น ๆ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๗ และ ๑๘

ตารางที่ ๑๗ : รายการส่งออกสินค้าจากไทยไปยังอิหร่าน ๑๐ อันดับแรก ระหว่างปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ (หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ลำดับ	ตอนที่ (Commodity)	รายการ (Description)	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๕๘	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๕๙	มูลค่าส่งออก ปี ๒๕๖๐
๑	๑๐	ธัญพืช	๒.๙๐	๔.๕๐	๑๒๘.๑๕
๒	๔๔	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	๘๑.๓๖	๗๔.๘๑	๗๑.๕๖
๓	๔๐	ยางและของที่ทำด้วยยาง	๒๕.๙๕	๔๒.๒๙	๖๖.๐๗
๔	๒๐	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือจากส่วนอื่นของพืช (ผลไม้กระป๋อง/แปรรูป)	๑๖.๙๐	๒๐.๐๐	๓๐.๙๓
๕	๘๔	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร	๑๑.๕๘	๑๗.๖๗	๒๐.๙๖
๖	๘๗	แทรกเตอร์	๘.๐๗	๑๐.๔๕	๑๖.๖๗
๗	๕๖	แวตติ้ง สักหลาดและผ้าไม่ทอ ด้ายชนิดพิเศษ	๖.๘๕	๖.๓๑	๙.๔๑
๘	๐๗	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิด ที่บริโภคได้	๖.๖๗	๗.๔๒	๙.๔๐
๙	๘๕	เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า	๗.๒๐	๘.๑๗	๙.๓๘
๑๐	๓๙	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	๓.๒๒	๑๕.๘๔	๙.๐๘

(ที่มา: Global Trade Atlas)

อุตสาหกรรมหลักที่ไทยมีการส่งออกไปอิหร่าน โดยใช้ข้อมูลทางพิกัดศุลกากร ๒ หลัก ซึ่งมีค่า RCA > ๑ ได้แก่ ๑) ธัญพืช ๒) ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้ ๓) ยางและของที่ทำด้วยยาง และ ๔) ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือจากส่วนอื่นของพืช ดังตารางที่ ๑๘

ตารางที่ ๑๘ : ผลการวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของสินค้าไทยในตลาดอิหร่าน
 เฉลี่ยปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

ลำดับ	พิกัดศุลกากร	รายการ	ดัชนี RCA ของ สินค้าไทยส่งออก ไปอิหร่าน	มูลค่า การส่งออก (USD)
๑	๑๐	ธัญพืช	๑.๙๖	๔๕.๑๘
๒	๔๔	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	๑๖.๑๓	๗๕.๙๑
๓	๔๐	ยางและของที่ทำด้วยยาง	๙.๔๒	๔๔.๗๗
๔	๒๐	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือจากส่วนอื่นของพืช (ผลไม้กระป๋อง/แปรรูป)	๔๐.๙๓	๒๒.๖๑
๕	๘๔	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร	๐.๓๑	๑๖.๗๔
๖	๘๗	แทรกเตอร์	๐.๕๙	๑๑.๗๓
๗	๕๖	แวนดิง สักหลาดและผ้าไม่ทอ ด้ายชนิดพิเศษ	๑๖.๖๙	๗.๕๒
๘	๐๗	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิด ที่บริโภคได้	๕.๑๖	๗.๘๓
๙	๘๕	เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า	๐.๓๐	๘.๒๕
๑๐	๓๙	พลาสติกและของที่ทำด้วย พลาสติก	๐.๘๔	๙.๓๘

ตารางที่ ๑๙ : รายการนำเข้าสินค้าของไทยจากอิหร่าน ๑๐ อันดับแรก ระหว่างปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ (หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ลำดับ	ตอนที่ (Commodity)	รายการ (Description)	มูลค่านำเข้า ปี ๒๕๕๘	มูลค่านำเข้า ปี ๒๕๕๙	มูลค่านำเข้า ปี ๒๕๖๐
๑	๗๒	เหล็กและเหล็กกล้า	๗๙.๘๘	๑๔๔.๐๑	๔๖๐.๒๖
๒	๑๗	น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอร์รี่)	n/a	n/a	๑๑.๓๒
๓	๐๓	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มี กระดูกสันหลังอื่น ๆ	๒.๕๕	๑.๘๙	๔.๙๒
๔	๒๗	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์	๐.๓๒	๑.๒๙	๒.๖๕
๕	๓๔	สบู สารอินทรีย์ที่เป็นตัวลดแรง ตึงผิว สิ่งปรุงแต่งที่ใช้ซักล้าง สิ่งปรุง แต่งที่ใช้หล่อลื่น	๒.๑๒	๑.๔๕	๒.๐๐
๖	๐๘	ผลไม้และลูกไม้ที่บริโภคได้ เปลือกผลไม้	๑.๖๙	๓.๑๒	๑.๗๕
๗	๔๐	ยางและของที่ทำด้วยยาง	n/a	๑.๒๙	๑.๖๖
๘	๘๔	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล ส่วนประกอบ	๐.๐๔	๐.๑๑	๐.๗๗
๙	๐๖	ต้นไม้และพืชอื่นๆ ที่มี ชีวิต หัว ราก และสิ่งที่คล้ายกัน	๐.๑๖	n/a	๐.๒๕
๑๐	๒๕	เกลือ กำมะถัน ดิน และหิน วัตถุจำพวกพลาสติก ปูนขาว และซีเมนต์	๐.๒๙	๐.๑๓	๐.๒๔

(ที่มา: Global Trade Atlas)

บทที่ ๕ การวิเคราะห์คัดเลือกอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในประเทศนําร่อง

จากการศึกษามูลค่าการส่งออกของไทยไปยังประเทศนําร่อง ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอิหร่าน พบว่ากลุ่มสินค้าหลักของไทยที่มีการส่งออก ได้แก่ เครื่องจักร ยางและผลิตภัณฑ์ ไม้และผลิตภัณฑ์ อาหารทะเลแปรรูป/กระป๋อง และผลไม้แปรรูป/กระป๋อง โดยหากพิจารณาภาพรวมการค้าและอุตสาหกรรมรายสาขา ระหว่างไทยและภูมิภาคตะวันออกกลางพบว่า สินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร โดยเฉพาะอาหารทะเลแปรรูป และอาหารกระป๋องของไทยมีศักยภาพและจัดอยู่ใน ๑๐ อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง

ตารางที่ ๒๐ : การให้คะแนนเกณฑ์ชี้วัดด้านเศรษฐกิจโดยใช้มูลค่าการค้ารวม และการส่งออกสินค้าอาหาร (อาหารทะเลแปรรูปและอาหารกระป๋อง) ระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง ปี ๒๕๖๐

ประเทศ	มูลค่าการค้า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)				
	ส่งออก (รวม)	นำเข้า (รวม)	มูลค่ารวม	ส่งออก (สินค้าอาหาร)	คะแนน
UAE	๒,๘๔๐.๐	๗,๗๗๘.๔	๑๐,๖๑๘.๔	๘๙.๐ (๑๖/๗/๓%)	๕
บาห์เรน	๑๕๕.๙	๑๑๓.๗	๒๖๙.๖	๒.๘ (๑๖/๖/๒%)	๑
คูเวต	๒๙๑.๐	๕๕๐.๑	๘๔๑.๑	๒๖.๕ (๑๖/๓/๙%)	๑
โอมาน	๕๑๗.๐	๑๑๔.๔	๖๓๑.๔	๖.๓ (๑๖/๗/๑%)	๑
กาตาร์	๓๐๗.๐	๒,๕๑๖.๙	๒,๘๒๓.๙	๘.๓ (๑๖/๖/๓%)	๑
ซาอุดีอาระเบีย	๑,๗๔๐	๖,๑๙๔.๒	๗,๙๓๔.๒	๙๓ (๑๖/๔/๕%)	๔
อิหร่าน	๓๗๗.๐	๕๓๕.๘	๙๑๒.๘	๓๑ (๒๐/๔/๗%)	๑
อิสราเอล	๖๙๑.๖	๖๐๙.๖	๑,๙๐๑.๒	๔๐.๑ (๑๖/๖/๖%)	๑
จอร์แดน	๑๑๓.๒	๑๑.๔	๑๒๔.๖	๓๑.๗ (๑๖/๑/๒๔%)	๑
เลบานอน	๑๖๘.๔	๔.๗	๑๗๓.๑	๒๙.๗ (๑๖/๒/๑๘%)	๑
เยเมน	๑๓๘.๔	๑๕๘.๒	๒๙๖.๖	๑๙.๒ (๑๖/๒/๑๔%)	๑

- หมายเหตุ : - คะแนนระดับ ๑ หมายถึง มูลค่าการค้ารวม < ๒,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
 คะแนนระดับ ๒ หมายถึง มูลค่าการค้ารวม ๒,๐๐๐-๔,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
 คะแนนระดับ ๓ หมายถึง มูลค่าการค้ารวม ๔,๐๐๑-๖,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
 คะแนนระดับ ๔ หมายถึง มูลค่าการค้ารวม ๖,๐๐๑-๘,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
 คะแนนระดับ ๕ หมายถึง มูลค่าการค้ารวม > ๘,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
- ไม่มีข้อมูลของประเทศอิรัก ซีเรีย และปาเลสไตน์
  - ข้อมูลส่งออกของประเทศ UAE (๗/๑๖/๓%) หมายถึง ไทยส่งออก UAE อยู่อันดับที่ ๗ ในสินค้าตอนที่ ๑๖ มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ ๓
  - สินค้าตอนที่ ๑๖ คือของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลาหรือสัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ หรือจากสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ (ปลา/ทะเลแปรรูป)
  - สินค้าตอนที่ ๒๐ คือของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือจากส่วนอื่นของพืช (ผลไม้กระป๋อง/แปรรูป)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป/กระป๋องของไทยในภูมิภาคตะวันออกกลาง ดังนี้

<p>จุดแข็ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไทยมีวัตถุดิบ ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ (ต้นทุนต่ำ) - สินค้าอาหารไทยมี มาตรฐาน ระดับสากล - ผู้ประกอบการมีองค์ความรู้ รวมกลุ่มเข้มแข็ง - มีความสามารถในการผลิตสินค้าหลากหลาย ตรงต่อความต้องการของตลาด - ผู้ประกอบการมีจำนวนมาก ตลอดห่วงโซ่อุปทาน - ภาครัฐสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง “ครัวของโลก” 	<p>จุดอ่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน (ค่าแรงสูงขึ้น ประสิทธิภาพการผลิตลดลง) - ผู้ประกอบการไม่ใช้ประโยชน์จาก FTA อย่างเต็มที่ - ขาดความเข้าใจด้านพฤติกรรมบริโภค/การตลาด - การต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าอาหารยังมีอยู่น้อย
<p>โอกาส</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความต้องการสินค้าอาหารเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภูมิภาคตะวันออกกลาง เช่น UAE ที่มีนักท่องเที่ยว มีธุรกิจร้านอาหารเพิ่มขึ้นทำให้มีความต้องการสินค้าอาหารสูงขึ้น - แนวโน้มการทานอาหารเพื่อสุขภาพ อาหารอินทรีย์ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเพิ่มมูลค่า ต่อยอดสินค้า - การเชื่อมโยงทางเส้นทางการคมนาคมขนส่ง เพิ่มช่องทางในการค้า การลงทุน 	<p>อุปสรรค</p> <ul style="list-style-type: none"> - มาตรการกีดกันด้านเทคนิคทางการค้า เช่น UAE ควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์ฮาลาลมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ Emirates for Standardization and Metrology Authority (ESMA) - ผู้ผลิตสินค้าอาหารในตลาดโลก คู่แข่งทางการค้า

สถานะอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป/กระป๋องของสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์และอิหร่าน

ตารางที่ ๒๑ : การส่งออกสินค้าอาหารไทยไปสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

รายการสินค้า	มูลค่า : ล้านดอลลาร์สหรัฐ			อัตรายายตัว(%)
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๐
- อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	๖๓.๒๓	๖๐.๔๕	๘๐.๕๘	๓๓.๓๐
- ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	๔๕.๕๙	๓๔.๗๖	๔๓.๐๗	๒๓.๙๐
- เครื่องดื่ม	๑๕.๙๔	๑๘.๒๑	๑๘.๕๙	๒.๐๗
- ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูปอื่น ๆ	๙.๙๑	๙.๐๖	๙.๘๔	๘.๕๔
- น้ำตาลทราย	๔.๕๑	๗.๐๗	๘.๔๖	๑๙.๖๓
- อาหารสัตว์เลี้ยง	๕.๖๕	๕.๖๙	๖.๗๗	๑๘.๙๖
- ผักกระป๋อง และผักแปรรูป	๕.๙๔	๖.๗๖	๕.๖๖	-๑๖.๒๓
- สิ่งปรุงรสอาหาร	๔.๖๖	๓.๖๕	๓.๓๗	-๗.๔๖
- หมากฝรั่งและขนมที่ไม่มีโกโก้ผสม	๑.๖๔	๒.๐๑	๑.๗๕	-๑๓.๑๗
- ผลิตภัณฑ์ข้าว	๑.๒๙	๑.๕๐	๑.๑๑	-๒๖.๔๕
รวม ๑๐ รายการ	๑๕๘.๓๗	๑๔๙.๑๗	๑๗๙.๑๙	๒๐.๑๓
อื่น ๆ	๒,๙๐๙.๙๘	๒,๗๒๔.๓๗	๒,๖๕๘.๐๗	-๒.๔๓
รวมทั้งสิ้น	๓๐๖๘.๓๕๐๗	๒,๘๗๓.๕๔	๒,๘๓๗.๒๗	-๑.๒๖

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

อาหารที่ส่งออกมูลค่าสูงสุด ๑๐ อันดับแรกได้แก่ อาหารทะเลกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง ข้าว เครื่องดื่ม ผลไม้ผักสด/แช่เย็น ไข่แปรรูป ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลี น้ำตาลทราย และไก่สด/แช่เย็น โดยในปี ๒๕๖๐ สินค้าอาหารไทยที่มีแนวโน้มการขยายตัวในสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ ได้แก่ อาหารทะเลกระป๋อง/แปรรูป และผลไม้กระป๋อง/แปรรูป เพิ่มสูงถึงร้อยละ ๓๓.๓๐ และ ๒๓.๙๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๒ : การส่งออกสินค้าอาหารไทยไปอิหร่านระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

รายการสินค้า	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐ			อัตรายายตัว(%)
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๐
- ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	๑๖.๑๐	๑๙.๐๘	๒๙.๗๔	๕๕.๘๘
- เครื่องดื่ม	๕.๐๔	๑๓.๘๑	๗.๖๗	-๔๔.๔๕
- น้ำตาลทราย	๐.๐๑	-	๒.๗๙	-
- ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูปอื่น ๆ	๑.๒๓	๑.๒๕	๑.๔๐	๑๑.๔๗
- ผักกระป๋อง และผักแปรรูป	๐.๙๙	๑.๐๑	๑.๒๕	๒๓.๖๓
- อาหารสัตว์เลี้ยง	๑.๙๙	๐.๔๙	๑.๐๙	๑๒๔.๐๓
- อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	๐.๖๕	๐.๕๕	๐.๘๖	๕๔.๖๖
- ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์	๐.๖๕	๐.๕๗	๐.๖๓	๙.๘๐
- สิ่งปรุงรสอาหาร	๐.๐๙	๐.๐๗	๐.๑๖	๑๑๗.๑๑
- โกโก้และของปรุงแต่ง	๐.๐๗	๐.๐๗	๐.๐๖	-๘.๔๒
รวม ๑๐ รายการ	๒๖.๘๒	๓๖.๙๑	๔๕.๖๕	๒๓.๗๐
อื่น ๆ	๑๙๐.๖๓	๒๓๐.๗๙	๓๘๕.๙๒	๖๗.๒๑
รวมทั้งสิ้น	๒๑๗.๔๔๔๕	๒๖๗.๗๐	๔๓๑.๕๘	๖๑.๒๒

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

อาหารที่ส่งออกมูลค่าสูงสุด ๑๐ อันดับแรกได้แก่ ผลไม้กระป๋อง เครื่องดื่ม น้ำตาลทราย ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลี ผักกระป๋อง/แปรรูป อาหารสัตว์เลี้ยง อาหารทะเลกระป๋อง/แปรรูป ไขมันและน้ำมันจากพืช/สัตว์ สิ่งปรุงรสอาหาร และโกโก้ โดยในปี ๒๕๖๐ สินค้าอาหารไทยที่มีแนวโน้มการขยายตัวในอิหร่าน ได้แก่ ผลไม้กระป๋อง/แปรรูป และผักกระป๋อง/แปรรูป เพิ่มสูงถึงร้อยละ ๕๔.๘๘ และ ๒๓.๖๓ ตามลำดับ

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

ด้านการเมือง (Political)

- รัฐบาลมีประสิทธิภาพและเสถียรภาพทางการเมืองสูง ไม่มีภัยก่อการร้ายหรือปัญหาขัดแย้งกับต่างประเทศ
- ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการค้า การลงทุน เช่น Free Zone
- ภาครัฐผลักดันวิสัยทัศน์ ๒๐๒๑ เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยตั้งเป้าหมายการเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความสุขที่สุดในโลก ดังนั้น อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

ด้านเศรษฐกิจ (Economic)

- UAE มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดในภูมิภาคและอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจมากที่สุดของโลก มีรายได้ต่อหัวของประชากรค่อนข้างสูง และมีกำลังซื้อสูง
- Credit Suisse Research Institute มีการประเมินเมื่อปี ๒๕๕๘ ว่าในซาอุดีอาระเบียและ UAE จะมีจำนวนผู้มั่งคั่งเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมถึงร้อยละ ๗๒ และ ๖๒ ตามลำดับภายในอีก ๕ ปีข้างหน้า ซึ่งมากที่สุดในภูมิภาค MENA ในปี ๒๕๕๘ จำนวนผู้มั่งคั่งในภูมิภาคนี้มี ๓๓๐,๐๐๐ คน จะเพิ่มเป็น ๕๐๐,๐๐๐ คนในปี ๒๐๒๐ ดังนั้นหากเสนอสินค้าระดับพรีเมียมในช่องทางที่เหมาะสมก็น่าจะมีโอกาสเติบโตได้ดี
- นักธุรกิจชั้นนำของโลกเลือก UAE เป็นสำนักงานใหญ่ของภูมิภาคและโลก ซึ่งปัจจุบันดูไม่มีรายได้รัฐที่มาจากน้ำมันโดยตรงเพียงประมาณ ๔% ของ GDP
- มีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน ท่าอากาศยาน ที่อยู่อาศัย โรงแรม และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อรองรับการเพิ่มความหลากหลายทางโครงสร้างเศรษฐกิจและลดการพึ่งพาการส่งออกน้ำมัน ด้วยการวางตำแหน่งการเป็นศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว การขนส่ง อสังหาริมทรัพย์ การเงินและธุรกิจ และบริการด้านการเงิน
- อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ๑๑% ต่อปี เพื่อตั้ง GDP ให้เพิ่มขึ้นที่ ๑.๐๘ แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ๒๐๑๕ และเพิ่ม GDP ต่อหัวเป็น ๔๔,๐๐๐ เหรียญสหรัฐฯ
- มีนโยบายการทำธุรกิจและค้าขายที่ค่อนข้างเสรี และได้รับการจัดอันดับความสะดวกในการทำธุรกิจอยู่ที่ ๓๑ ของโลก ตามรายงาน Ease of Doing Business Report ๒๐๑๖ ของธนาคารโลก นับเป็นอันดับสูงที่สุดในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ การเข้ามาลงทุนใน UAE จึงมีความสะดวกเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้

ด้านสังคม (Social)

- ธุรกิจส่วนใหญ่ (การค้าขาย การนำเข้า-ส่งออก การกระจายสินค้า) ใน UAE ส่วนใหญ่บริหารงานโดยคนต่างชาติ เช่น อินเดีย อิหร่าน จึงอาจมีวัฒนธรรมและแนวคิดที่แตกต่างออกไป ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี เพื่อให้ดำเนินธุรกิจได้ราบรื่น
- มีความหลากหลายของเชื้อชาติ ซึ่งมีเพียงร้อยละ ๑๐ หรือ ๑ ใน ๑๐ ล้านคน เป็นชาวพื้นเมือง ในขณะที่ร้อยละ ๕๐ เป็นแรงงานชาวเอเชีย (อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ)
- ประเทศมุสลิมจึงให้ความสำคัญผลิตภัณฑ์หรือสินค้าอาหารฮาลาลเป็นพิเศษ

ด้านเทคโนโลยี (Technology)

- ประชากรในช่วงวัยทำงาน/คนรุ่นใหม่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยี ผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้ ด้วยการสื่อสารกับผู้บริโภคได้ในหลากหลายช่องทางมากขึ้น
- ประชากรมีรายได้ต่อหัวสูงทำให้สามารถเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

ด้านกฎหมาย (Legal)

- จากการประเมินอุปสรรคทางการค้า (National Trade Estimate : NTE) ซึ่งรวบรวมข้อมูลมาตรการกีดกันทางการค้ากับประเทศคู่ค้าของสหรัฐอเมริกา ปี ๒๕๖๐ พบว่า สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์มีมาตรการกีดกันด้านเทคนิคทางการค้า โดยสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ประกาศให้การควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์ฮาลาลมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ Emirates for Standardization and Metrology Authority (ESMA) มีผลบังคับใช้เมื่อปี ๒๕๕๙ ทำให้กระบวนการลงทะเบียนเพื่อเป็นผู้มีอำนาจออกตราฮาลาลและการลงทะเบียนของโรงฆ่าสัตว์จะต้องดำเนินการใหม่ทั้งหมด สำหรับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Barriers) ของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

- กฎระเบียบการนำเข้าอาหารของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council : GCC) ประกอบด้วยสมาชิก ๖ ประเทศได้แก่ บาห์เรน คูเวต การ์ตาร์ โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และซาอุดีอาระเบีย มีหน่วยงาน Standardization and Metrology Organization for G.C.C. (GSMO) วางมาตรฐานของสินค้าอุปโภคบริโภคที่ผลิตได้เองและสินค้านำเข้าเพื่อใช้ใน กลุ่ม GCC ให้ไปในทิศทางเดียวกันเรียกว่า Gulf Standards ให้ประเทศสมาชิกถือปฏิบัติตาม แต่ประเทศสมาชิกล้วนจะมีมาตรฐานและกฎระเบียบนำเข้าปลีกย่อยภายในกรอบของ GSMO ให้เหมาะสมกับประเทศของตน ซึ่งสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์มีมาตรฐานสินค้าอาหารเรียกว่า Emirates Standards & Measurements Organization (ESMO) ควบคุมดูแลและวางกฎระเบียบโดย National Food Safety Committee (NFSC) มีหลักเกณฑ์และกฎระเบียบการนำเข้าอาหารสรุปได้ดังนี้

๑. ภาษีนำเข้าจากราคา CIF :

๑.๑ ภาษีนำเข้าร้อยละ ๕

๑.๒ ภาษีนำเข้าเครื่องตีเมล็ดแอลกอฮอล์ร้อยละ ๕๐ และบุหรี่ย้อยละ ๑๐๐

๑.๓ สินค้านำเข้าชั่วคราวเพื่อส่งออกต่อ(Re-export) ภายใน ๖ เดือน ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า

๒. ภาษีมูลค่าเพิ่ม : ร้อยละ ๕

๓. เอกสารประกอบการนำเข้า :

๓.๑ Invoice Certificate of Origin ประทับตรารับรองจาก หอการค้าไทย และ Legalize จากสถานทูตประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ในประเทศไทย Bill of Lading และ Packing List

๓.๒ สินค้าอาหารต้องมีใบรับรองคุณภาพหรือสุขลักษณะ Health หรือ Sanitary Certificate (ออกโดยหน่วยงานสาธารณสุขของไทย)

๓.๓ สินค้าเนื้อสัตว์ ต้องผ่านการฆ่าตามหลักศาสนาอิสลาม และมีใบรับรอง Halal Certificate จากองค์การศาสนาอิสลามในประเทศผู้ส่งออก

๔. ฉลากอาหาร :

๔.๑ ฉลากบนบรรจุภัณฑ์ต้องมีรายละเอียด ชื่อสินค้า ส่วนผสม ขนาดบรรจุประเทศต้นทางหรือผู้ผลิต วันผลิต และวันหมดอายุ พร้อมภาษาอาระบิก ข้อความบนฉลากอ่านง่าย ชัดเจน ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ ทั้งนี้ข้อความต้องชัดเจนไม่บิดเบือน

๔.๒ วัน/เดือน/ปีอายุอาหาร (shelf life) ต้องมีอย่างน้อย ๖ เดือน ข้อความที่พิมพ์จะต้องไม่หลุดลอก ลบออกได้ (printed, imposed หรือ ink jetted)

๔.๓ การพิมพ์วันผลิตและหมดอายุมีดังนี้ dd/mm/yy สำหรับอาหารที่มีอายุอาหารน้อยกว่า (shelf life) ๖ เดือน สำหรับอาหารที่มี shelf life มากกว่า ๖ เดือนจะต้องระบุดังนี้ mm/yy ข้อความอื่น ๆ ที่สามารถระบุวันหมดอายุได้แก่ Date of expiry / Good for use until ..... / Valid for ..... from the date of production/ Use before ..... / Sold up to .....

๕. กฎระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ :

๕.๑ สินค้าอาหารต้องใบรับรองคุณภาพหรือสุขลักษณะ Health หรือ Sanitary Certificate (ออกโดยหน่วยงานสาธารณสุขของไทย)

๕.๒ สินค้าเนื้อสัตว์ ต้องผ่านการฆ่าตามหลักศาสนาอิสลาม และมีใบรับรอง Halal Certificate จากองค์การศาสนาอิสลามในประเทศผู้ส่งออก

๕.๓ การนำเข้าเนื้อหมูและเครื่องตีแอลกอฮอล์ ภายใต้โควต้าและต้องมีใบกำกับใบอนุญาตนำเข้าพิเศษ

๕.๔ หากใช้น้ำมันเป็นส่วนผสมต้องระบุชนิดของน้ำมันที่ใช้

๕.๕ สินค้าอาหารสัตว์น้ำจะต้องระบุใบรับรองคุณภาพ Health Certificate ที่ออกโดยกรมประมง รับรองว่าเป็นสัตว์น้ำจากธรรมชาติ หรือหากเลี้ยงในฟาร์มจะต้องระบุว่ามิได้ใช้อาหารสัตว์ที่มีส่วนผสมเนื้อหมู

๖. สินค้าที่อยู่ในข่ายจะถูกส่งคืน (Rejected) โดยอาหารที่ถูกตรวจทางพบว่าปนเปื้อน หรือไม่เหมาะสมสำหรับมนุษย์บริโภค ฉลากที่มี shelf life ไม่ถูกต้องจะถูกห้ามนำเข้า แต่จะอนุญาตให้ส่งออกต่อไปประเทศอื่น (นอกกลุ่ม GCC) หรือส่งคืนกลับประเทศต้นทาง หรือจะถูกทำลายทิ้ง โดยหน่วยงานสาธารณสุขเออี

๗. อาหารควบคุมพิเศษ

๗.๑ อาหารเด็กเล็ก น้ำมันปรุงอาหาร นมเนยและผลิตภัณฑ์ จะต้องผ่านการตรวจสอบตัวอย่างในห้องปฏิบัติการ laboratory analysis

๗.๒ สินค้าที่นำเข้าจะต้องส่งตัวอย่างไปตรวจสอบก่อน ระยะเวลาการตรวจสอบจะใช้เวลาประมาณ ๓-๔ วันทำการ หลังที่ผ่านการตรวจสอบแล้วจึงสามารถนำเข้าไปจำหน่ายในประเทศ

๘. หน่วยงานควบคุมตรวจสอบการนำเข้าอาหารในรัฐดูไบ ได้แก่ Food Control Section Public Health Department

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกของอิหร่าน

ด้านการเมือง (Political)

- อิหร่านมีนโยบายมุ่งตะวันออก (Look East) หาพันธมิตรทางการเมืองและการค้าในเอเชียตะวันออก และมีบทบาทสำคัญในโลกมุสลิม อย่างไรก็ตาม การที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมเข้ามามีอำนาจมากขึ้นทำให้นโยบายต่างประเทศของอิหร่าน มีลักษณะเผชิญหน้ามากขึ้นกับสหรัฐอเมริกา และอิสราเอล เนื่องจากสหรัฐอเมริกา ประนามกลุ่มที่อิหร่านให้การสนับสนุนว่าเป็นกลุ่มก่อการร้าย อีกทั้งให้การสนับสนุนกลุ่มติดอาวุธชีอะห์ในอิรัก ในการต่อต้านสหรัฐฯ และแทรกแซงการเมืองภายในของอิรักด้วย

- โครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านกลายเป็นประเด็นขัดแย้งทางการเมืองเป็นครั้งแรกในปี ๒๕๔๗ เมื่อทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency: IAEA) มีข้อมติแสดง

ความผิดหวังที่อิหร่านไม่ให้ความร่วมมือเปิดเผยข้อมูลโครงการดังกล่าว ซึ่งหลายฝ่ายโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา อิสราเอล และประเทศตะวันตกหลายประเทศเห็นว่า อิหร่านต้องการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์เพื่อต่อต้านประเทศตะวันตกและใช้ในการก่อการร้าย เนื่องจากอิหร่านมีศักยภาพในการผลิตอาวุธ และพัฒนาเทคโนโลยีจรวด ซึ่งอิหร่านแสดงท่าทีตอบโต้ว่า โครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านเป็นโครงการเชิงสันติ มีวัตถุประสงค์ในการผลิตพลังงานไฟฟ้าสำหรับอนาคต และเดินหน้าพัฒนาโครงการเพิ่มสมรรถนะแร่ยูเรเนียม (centrifuge-aided uranium-enrichment program) อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้อิหร่านถูกลงโทษด้วยข้อมติคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ และการทูตของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council- UNSC) ตามกฎบัตรสหประชาชาติ

ด้านเศรษฐกิจ (Economic)

- อิหร่านเน้นนโยบายรักษาดุลการค้าระหว่างประเทศและปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยมีการประเมินและปรับปรุงมาตรการนำเข้าทุกปี ประกอบกับอิหร่านไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organisation: WTO) ทำให้อิหร่านสามารถปรับระบบภาษีได้อย่างเสรี โดยมีภาษีสินค้านำเข้าอยู่ในอัตราที่สูง เฉลี่ยที่ร้อยละ ๑๐-๕๐

- เศรษฐกิจอิหร่านได้รับผลกระทบจากการที่สหรัฐฯ และประเทศตะวันตกนำข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) เกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ ส่งผลต่อการทำธุรกรรมในสาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาวุธและนิวเคลียร์ จึงต้องทำธุรกรรมผ่านประเทศที่ ๓ เช่น สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ตุรกี โอมาน และการ์ตา อย่างไรก็ตาม อิหร่านได้ดำเนินนโยบายเสริมสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศเน้นการให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านพลังงาน ส่งผลให้ปัจจุบันอิหร่านยังคงทนรับแรงกดดันได้ เนื่องจากมีน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติสำรองปริมาณมากเป็นประเทศที่ส่งออกน้ำมันเป็นอันดับ ๒ ของกลุ่ม OPEC และที่ ๔ ของโลก จึงมีรายได้จากส่งออกน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งลงทุนทางเลือกในด้านพลังงานสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาหรือแสวงหาตลาดใหม่ เช่น จีน รัสเซีย เกาหลีใต้ เป็นต้น

ด้านสังคม (Social)

- คนอิหร่านมีพฤติกรรมการบริโภคและรสนิยมที่ชอบทานอาหารรสเปรี้ยวนำ ไม่ทานเผ็ด และไม่นิยมทดลองของแปลกใหม่ที่ไม่คุ้นเคย ดังนั้น สินค้าประเภทอาหารของไทยที่ขายได้ในอิหร่านจึงมีสินค้าหลักบางรายการ ได้แก่ มะขามเปรี้ยว มะขามหวาน สับปะรดกระป๋อง ผลไม้อบแห้ง ทุ่นากระป๋อง

ด้านเทคโนโลยี (Technology)

- อิหร่านได้รับการจัดอันดับจาก UNESCO ว่ามีนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์มากที่สุดเป็นอันดับ ๓ ของโลก โดยมีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีปีละ ๔ ล้านคน และระดับอื่น ๆ ประมาณ ๓๒ ล้านคน โดยรัฐบาลอิหร่านให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างมาก

บทที่ ๖ การระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความเห็น เรื่องแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๓๐-๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๒๐๒ ชั้น ๒ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพื่อรับฟังความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาความร่วมมือของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยหน่วยงานที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนความเห็น ได้แก่ ๑) กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ๒) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๓) กระทรวงการต่างประเทศ และ ๔) สถาบันอาหาร โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดเห็นโดยสรุป ดังนี้

๑. ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์

นอกเหนือจากสหรัฐอเมริกาแล้ว ประเทศที่มีศักยภาพในการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ได้แก่ บาห์เรน เนื่องจากไทยและบาห์เรนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด บาห์เรนถือเป็นพันธมิตรที่สำคัญที่สุดในภูมิภาคตะวันออกกลางและมีบทบาทเป็นสะพานเชื่อมไทยสู่ประเทศในตะวันออกกลางในหลายมิติ ความสัมพันธ์ทางการเมืองไทย-บาห์เรนพัฒนาอย่างรวดเร็วด้วยการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศทั้งสองเป็นประจำ ในด้านเศรษฐกิจ บาห์เรนถึงแม้จะเป็นตลาดที่มีขนาดเล็กสำหรับไทย แต่มูลค่าการค้าเฉลี่ยปีละ ๒๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้า เนื่องจากไทยนำเข้า น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เคมีภัณฑ์ต่าง ๆ ส่วนสินค้าออกสำคัญของไทยไปบาห์เรน ได้แก่ รถยนต์ อุปกรณ์ ส่วนประกอบเครื่องปรับอากาศ ส่วนประกอบเครื่องจักรกล เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องประดับ เพอร์นิเจอร์ ซึ่งนายกรัฐมนตรีบาห์เรนได้พยายามชักจูงและผลักดันให้นักธุรกิจไทยเข้าไปลงทุนในบาห์เรน ทั้งนี้ บริษัทของไทยที่เข้าไปลงทุนในบาห์เรน คือ บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

ความร่วมมือที่สามารถพัฒนาร่วมกันได้ คือ ๑) ด้านสาธารณสุข โดยประชาชนบาห์เรนมีปัญหาในการบริโภคน้ำตาลปริมาณสูง จึงมีความต้องการแพทย์จำนวนมาก และต้องการผลิตภัณฑ์/สินค้าที่มีปราศจากน้ำตาล เช่น ข้าวปราศจากน้ำตาล ๒) สัตว์ปีก โดยขยายมูลค่าการค้าสัตว์ปีกให้เพิ่มสูงขึ้น และ ๓) น้ำตาล โดยมีความร่วมมือด้านวิชาการ

สำหรับอิหร่านยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน โดยเฉพาะการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศ ประกอบกับการโดนคว่ำบาตรจากสหรัฐอเมริกา ส่งผลต่อการพัฒนาความร่วมมือในปัจจุบัน โดยอุตสาหกรรมอื่นที่มีศักยภาพนอกเหนือจากอุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและสิ่งทอ

๒. ผู้แทนจากสถาบันอาหาร

- อุตสาหกรรมอาหารที่มีศักยภาพของไทยในอิหร่าน ได้แก่ ข้าวโพดหวานกระป๋อง สับปะรดกระป๋อง
- ทางเหนือของอิหร่านมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถทำเกษตรกรรมได้ อย่างไรก็ตามกำลังการผลิตยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ จึงยังต้องมีการนำเข้าอาหารสูง
- คนอิหร่านมีความเป็นมิตร ชอบพูดคุยกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และพร้อมต้อนรับแขกต่างบ้านต่างเมือง มีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่สุรุ่ยสุร่าย อดออม มัธยัสถ์ ไม่นิยมบริโภคอาหารแปลกใหม่

- การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการขยายตลาดให้ชัดเจน เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติ และหลายระดับ โดยมีคนพื้นเมืองเพียงร้อยละ ๑๐ คนต่างชาติที่เป็นระดับผู้บริหาร ร้อยละ ๒๐ คนแรงงานต่างชาติร้อยละ ๗๐ จึงควรกำหนดผลิตภัณฑ์เป้าหมายให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ

- โอกาสในการขยายตลาดในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งกลุ่มประเทศ GCC ได้แก่ สินค้าอาหารเพื่อสุขภาพ/ Organic food และอุตสาหกรรมแฟชั่น/ เครื่องสำอาง

๓. ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ

บาห์เรนและโอมาน แม้จะเป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก ทำให้ตลาดมีขนาดเล็กและมูลค่าการค้าที่ไม่สูงมากนัก แต่ประเทศเหล่านี้มีศักยภาพในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารประเทศระดับสูงมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบาห์เรน มีการเยือนระดับสูงระหว่างอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับมีการตั้งคณะทำงานร่วมกันระหว่างไทยและบาห์เรนที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสามารถขยายผลให้เห็นในเชิงรูปธรรมได้ ซึ่งจึงอาจนำรูปแบบ (model) มาเป็นแนวทางในการปรับใช้กับประเทศอื่น ๆ ที่เป็นตลาดใหญ่กว่า เช่น สหรัฐอเมริกา

๔. ผู้แทนจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางอาจไม่ใช่เป้าหมายหลักในการส่งออกสินค้าเกษตรในปัจจุบัน เนื่องจากข้อจำกัดหลายด้าน รวมถึงระยะทางที่ห่างไกล ดังนั้น แนวทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและภูมิภาคนี้ อาจยังไม่มีมากในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างเพื่อขยายการค้าการลงทุน จะทำให้เห็นที่ชัดเจนและเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต

ภาพที่ ๖ : กิจกรรมแลกเปลี่ยนความเห็นกับหน่วยงานต่าง ๆ

**บทที่ ๗ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจใน
อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป/กระป๋องกับประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์และอิหร่าน**

กลไกการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง (สหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์และอิหร่าน) ประกอบด้วย ๓ ปัจจัยหลัก ได้แก่ ๑) ผู้บริหารระดับสูง (Leader) ๒) ระบบการเงินและธุรกรรมทางการเงิน (Finance and Transaction) ๓) 3PS (Partnership, People, Product and Service) ดังมีรายละเอียดดังนี้

๑. ผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมโยงของไทยกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง ด้วยการเติมเต็มโครงสร้างพื้นฐานและเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ยังขาดหาย (missing links) ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล รวมทั้งเน้นการปรับแก้กฎระเบียบด้านการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกัน ความสม่ำเสมอในการดำเนินงานตามกฎหมาย และการเข้าถึงข้อมูลและหน่วยงานภาครัฐที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเอื้ออำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับภาคเอกชน ทั้งรายใหญ่และผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

๒. ระบบการเงินและธุรกรรมทางการเงิน เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการทำธุรกรรมทางการเงินในอิหร่าน เนื่องจากการโดนคว่ำบาตร ทำให้ผู้ประกอบการถอนทุนออกจากอิหร่าน รวมถึงมีการค้าโดยตรงกับอิหร่านลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากต้องทำการค้าผ่านประเทศที่ ๓ เช่น สหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ และตุรกี ดังนั้น หากมีกลไกทางการเงินที่สนับสนุนให้ผู้ประกอบการขยายตลาดไปในภูมิภาคนี้ จะทำให้ผู้ประกอบการเกิดความมั่นใจและกล้าที่จะขยายตลาดไปในภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้น

๓. 3PS ได้แก่ ๑) เครือข่ายความร่วมมือ (Partnership) เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์ร่วมกันในลักษณะภาครัฐกับภาครัฐ ภาคเอกชนกับภาคเอกชน และภาครัฐกับภาคเอกชน ๒) กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเปิดตลาด (People) เช่น กลุ่มแรงงาน คนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว ๓) สินค้าและบริการ (Product and Service) โดยจะต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและค่านึงถึงความมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล รวมถึงภาคบริการที่มีรูปแบบหลากหลายพร้อมรองรับการค้าในรูปแบบใหม่ ๆ

นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม สามารถเข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาคการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนด้านการจ้างงาน การกระจายรายได้ โครงสร้างตลาด การค้าและการลงทุน ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์

การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและอาหารกระป๋องในสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ ควรคำนึง ๒ ปัจจัยหลัก ได้แก่ ๑) ความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) เนื่องจากเป็นประเทศที่พึ่งพิงการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะสินค้าอาหาร และ ๒) ความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) ด้วยการยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สินค้าอาหารมีคุณภาพอยู่ในระดับสากล และความปลอดภัยมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตลาดในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะสินค้าอาหารฮาลาล เนื่องจากสหรัฐอเมริกาตั้งอยู่ระหว่างภูมิภาคเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางสินค้าสำคัญในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งมีประชาชนนับถือศาสนาอิสลามสูงถึงร้อยละ ๙๐-๙๕ รวมทั้งส่งออกไปยังตลาดนอกภูมิภาค ได้แก่ แอฟริกา เอเชียกลาง และยุโรป

จากกลไกการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในบทที่ ๗ ในด้าน ๓PS ได้แก่ Partnership, People, Product และ Service สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. เครือข่ายความร่วมมือ (Partnership) แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑.๑ ภาครัฐกับภาครัฐ (Government to Government) โดยผู้บริหารระดับสูงร่วมกันวางนโยบาย มาตรการ รวมถึงปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และจัดอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการค้าการลงทุนทั้งทางตรงและโดยอ้อม ซึ่งอาจมีผู้ประสานงานด้านความมั่นคงทางอาหาร เพื่อติดตามความคืบหน้าสถานะความมั่นคงทางอาหารระหว่างกัน นอกจากนี้ ไทยสามารถศึกษาความสำเร็จของสหรัฐอเมริกา (รัฐดูไบ) ที่มีการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในด้านการขนส่ง คมนาคม การค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ทำให้รัฐดูไบจึงมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของท่าเรือ รวมทั้งธุรกิจการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการธนาคารของตะวันออกกลางในปัจจุบัน

๑.๒ ภาคเอกชนกับภาคเอกชน (Business to Business) เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดในภูมิภาค และอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจมากที่สุดของโลก ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถดึงดูดมูลค่าการค้าและการลงทุนจากต่างชาติได้จำนวนมาก ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยจึงมีโอกาสในการขยายตลาดในสหรัฐอเมริกาอีกมาก อย่างไรก็ตาม ต้องศึกษารูปแบบในการเปิดตลาดและปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการค้าการลงทุนเนื่องจากจำนวนผู้แข่งขันมาจากทั่วทุกมุมโลก โดยระยะแรก สามารถเริ่มได้จากการเพิ่มมูลค่าการค้า โดยการส่งออกผ่าน Distributor ของสหรัฐอเมริกา ก่อนขยายสู่การลงทุนด้วยการดำเนินธุรกิจในรูปแบบ Joint venture (JV) โดยร่วมลงทุนกับคนสหรัฐอเมริกา

๑.๓ ภาครัฐกับภาคเอกชน (Government to Business) โดยภาครัฐสามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ขั้นตอน วิธีการ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการที่สนใจจะส่งออกสินค้า หรือไปลงทุนในสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจร่วมมือกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารให้เติบโตอย่างต่อเนื่องได้ในหลากหลายมิติ เช่น การมุ่งเน้นการขยายตลาดใหม่ ๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งในกลุ่มอาหารพร้อมรับประทานสำหรับผู้ป่วยและผู้สูงอายุ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพ (Functional food) หรือกลุ่มอาหารอนาคต (Future food) โดยเฉพาะผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ทำให้สามารถขยายธุรกิจไปสู่ตลาดส่งออกได้

๒. กลุ่มเป้าหมายในสหรัฐอเมริกา (People) เนื่องจากประชากรสหรัฐอเมริกามีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ซึ่งมีคนท้องถิ่นที่เป็นชาวสหรัฐอเมริกาเพียงร้อยละ ๑๐ หรือ ๑ คนจากประชากรในประเทศ ๑๐ ล้านคน ในขณะที่ร้อยละ ๕๐ เป็นแรงงานชาวเอเชีย (อินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ)

และมีนักท่องเที่ยวอีกจำนวนหนึ่ง ดังนั้น การเลือกสินค้าอาหารเพื่อส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาหรืออเมริกาใต้จึงต้องมีการศึกษาความต้องการผู้บริโภคและพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มเป้าหมายในสหรัฐอเมริกาหรืออเมริกาใต้

๓. สินค้าและบริการ (Product and Service) โดยสินค้าอาหารทะเลแปรรูปของไทยมีศักยภาพเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน ประกอบกับไทยมีองค์ความรู้ด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีการผลิต มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมถึงมีคุณภาพและความปลอดภัย เนื่องจากไทยเป็นประเทศคู่ค้ากับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ทำให้ไทยต้องรักษาระดับมาตรฐานที่ประเทศคู่ค้าต้องการ จึงได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่ประเทศคู่ค้ากำหนด ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยสามารถเพิ่มมูลค่าการส่งออกได้จากการนำนวัตกรรม (Innovation) มาปรับใช้ให้มีผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง (High-Value Added) เพื่อขยายตลาดการส่งออกได้มากขึ้น สำหรับภาคบริการ สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ ๑) ระดับมหภาค โดยภาครัฐไทยควรมุ่งเน้นส่งเสริมภาพลักษณ์และควบคุมคุณภาพสินค้าอาหารไทยอย่างต่อเนื่อง และ ๒) ระดับรายสาขา เช่น ร้านอาหารไทยที่มุ่งเน้นอาหารเพื่อสุขภาพมากขึ้น รวมถึงการคัดเลือกวัตถุดิบที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพและรสชาติอาหารไทยแท้ของร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกาหรืออเมริกาใต้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่ออิหร่าน

จากปัญหาหลักทางด้านการเมืองของอิหร่าน ทำให้การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจได้ค่อนข้างลำบากในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้ ความร่วมมือระหว่างไทยและอิหร่านสามารถพัฒนาได้ด้วยความเชื่อมโยง ๔ ระดับ ได้แก่

๑) การเชื่อมความสัมพันธ์ของผู้บริหารระดับสูง ด้วยการเยือนของผู้บริหารระดับประเทศจะเป็นการต่อยอดการสร้างความร่วมมือระหว่างกันได้ อีกทั้งเป็นช่องทางในการผลักดันนโยบาย สร้างกลไก วางมาตรการเจรจาภาวะเทียบให้มีการยอมรับมาตรฐานสินค้า มีมาตรฐานร่วมกันในเวทีเจรจาระดับทวิภาคีก่อน เพราะภาวะเทียบด้านการค้าการลงทุนของอิหร่านเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศใด ๆ เช่น WTO ดังนั้น จะเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุนในอนาคต

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถให้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนา เช่น องค์กรด้านการพัฒนาและฟื้นฟูอุตสาหกรรมของอิหร่าน (Industrial Development and Renovation Organization of Iran) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีประสบการณ์ด้านพัฒนาอุตสาหกรรมของอิหร่านและพร้อมให้ความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน

๒) การเชื่อมโยงด้านองค์ความรู้ ด้วยความร่วมมือทางด้านวิชาการ จะเป็นการผลักดันให้เกิดความคืบหน้าเพื่อประโยชน์ของการดำเนินความสัมพันธ์อันดี ได้แก่ การศึกษา การแพทย์ การท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พลังงาน วัฒนธรรม การเกษตร สิ่งแวดล้อม และการกีฬา สำหรับประเด็นด้านอาหารที่สำคัญคือ การส่งเสริมความร่วมมือในด้านมาตรฐานอาหารและการควบคุมคุณภาพสินค้าอาหารเพื่อพัฒนาการนำเข้าและส่งออกสินค้าอาหาร รวมถึงสินค้าฮาลาลระหว่างสองประเทศ

๓) การเชื่อมโยงระดับประชาชน โดยสร้างการรับรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ เช่น การแลกเปลี่ยนนักศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม สังคม รวมถึงวิถีชีวิตและพฤติกรรมการบริโภคของคนอิหร่านผ่านประสบการณ์ตรงจากการใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีกับอิหร่านในระยะยาว นอกจากนี้ การมีสายการบินตรงระหว่างไทย-อิหร่าน จะสนับสนุนให้เกิดการเดินทางในระดับประชาชนมากขึ้น

๔) การเชื่อมโยงด้านสินค้าและบริการ สามารถทำได้โดย

- การเพิ่มช่องทางการค้า ซึ่งการส่งออกสินค้าไปอิหร่านส่วนใหญ่ใช้ทางเรือในปัจจุบัน เนื่องจากอิหร่านยังมีประสิทธิภาพด้านระบบขนส่งและโลจิสติกส์อยู่น้อย ในขณะที่การขนส่งทางบกจะใช้รถบรรทุกผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้านเช่น อิรัก ซีเรีย ตุรกี และอัฟกานิสถาน ดังนั้น การเพิ่มช่องการค้าให้ครอบคลุมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ จะทำให้เพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างกันได้ นอกจากนี้ การจัดทำความตกลงสิทธิพิเศษทางการค้า (Preferential Trade Agreement : PTA) หรืออาจเสนอให้ยกระดับเป็นความตกลงทางการค้าเสรี (Free Trade Agreement : FTA) เพื่อเร่งเปิดตลาดสินค้าระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายการค้า การลงทุน และพัฒนาความร่วมมือเศรษฐกิจระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายการค้าร่วมกันให้ถึง ๓,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายในปี ๒๕๖๔

- การค้าแบบอ้อม ด้วยการสร้างความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน เพื่อเป็นประตูไปสู่ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมถึงอิหร่าน เช่น ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค IMT-GT ประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ร่วมกันสร้างมาตรฐานสินค้าอาหารฮาลาล เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าฮาลาลสู่ตลาดโลก

- การแลกเปลี่ยนสินค้า (Barter trade) เช่น การแลกเปลี่ยนข้าวจากอินเดียกับน้ำมันจากอิหร่าน

- การดึงดูดนักลงทุนมาลงทุนในไทย โดยเฉพาะเขตเศรษฐกิจพิเศษทางตอนใต้ของไทยที่มีชาวมุสลิมมาก